

ZIVOT

KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • ČERVEN • JÚN • Czerwiec • ČÍSLO 6/1982 ROČNÍK 25 CENA 10 ZŁ

SPIEVAJ SI, DIEVČATKO

Spievaj si, dievčatko,
netrať veselosti,
ako si netratí
tráva zelenosti.

Spievaj si, dievčatko,
tú veselú pieseň,
ako si spievalo
celú dlhú jeseň.

STRETNUTIE S DEŤMI

31. mája t.r. sa v celom Poľsku konali mnohé podujatia organizované pre najmladších. V preddeň Medzinárodného dňa detí, čo je už tradíciou, do Belwedera vo Varšave pozvali predstaviteľov najmladšieho pokolenia z celého Poľska. Predseda Štátnej rady Henryk Jabłoński spolu s manželkou Jadwigou uvítali mladých občanov — členov Zväzu poľských hrdinov, Poľského červeného kríza, Spoločnosti priateľov detí, Ligy ochrany prírody, žiackej a mestskej samosprávy. Stretnutie prebehlo v milom ovzduší. Detí rozprávali o škole, zabave, športovom súťažení, o tom, ako pomáhajú starším, samotným ľuďom a pochválili sa aj inými výsledkami. Henryk Jabłoński srdiečne podčakoval svojim malým hostom za pesničky a povzbudil detí obohatovať svoju osobnosť. Zároveň im želal, aby sa v budúcnosti stali hodnotnými ľuďmi.

Taktiež pri príležitosti MDD predseda Rady ministrov priznal výročné ceny za umeleckú tvorivosť pre deti a mládež.

Na snímke: malí hostia v Belwederi.

NÁVŠTEVY

Sofia bola piatym a Bukurešť šiestym hlavným mestom, ktoré navštívila poľská stranicko-štátna delegácia na čele s gen. Wojciechom Jaruzelským. Stretnutia s bulharskými a rumunskými vedúcimi predstaviteľmi potvrdili hlboke vzädzky priateľstva a zomknutosť socialistického spoločenstva. Uvitanie bolo všade srdečné, rozhovory úprimné; schválili konkrétné rozhodnutia týkajúce sa ďalšieho rozvoja hospodárskej, vedeckotehnickej a kultúrnej spolupráce. V tejto päťročničnej stúpni vzájomné tovarové obraty medzi Poľskom a Bulharskom i Rumunskom.

LUDOVÝ SVIATOK

V nedeľu 30. mája celé Poľsko oslávilo tradičný Ludový sviatok. Oslavy prebiehali pod heslami upevňovania robotnicko-roľníckeho spojenectva a zväzkov vidieka s mestom, konsolidácie všetkých spoločenských sil v rozvoji frontu národnej obrody a dohody, upevňovania Ludového štátu a kontinuity reform vo všetkých oblastiach politického, hospodárskeho a spoločenského života. Oslavy zároveň nadvázovali na historické tradície Ludového hnutia v Poľsku a bojov roľníkov, o. i. výročia veľkých roľníckych strijkov v rokoch 1932 a 1937 a 40. výročie bojov Roľníckych praporov na obranu vysídlovanej zamošskej oblasti.

V preddeň Ludového sviatku sa vo Varšave konala ústredná akadémia, ktorej sa zúčastnili srdiečne vitaní predsedom HV ZES Romanom Malinowským vedúci predstaviteľia nášho politického, hospodárskeho a spoločenského života, s prvým tajomníkom ÚV PZRS, predsedom Rady ministrov a predsedom Vojenskej rady národnej záchrany, armádnym generálom Wojciechom Jaruzelským a predsedom Štátnej rady Henrykom Jabłońskym. Príležitostné prejavy prednesli predseda HV ZES Roman Malinowski a člen Politického byra ÚV PZRS Kazimierz Barcikowski.

Počas Ludového sviatku sa v celej krajine uskutočnili ludové veselice, vystúpenia folklórnych súborov a iné podujatia.

Z ROKOVANÍ SEJMU

Na druhom jarnom zasadení Sejmu odporúčal na prerokovanie Komisií hospodárskeho plánu, rozpočtu a finančnej návrhu rozpočtového zákona na tento rok a správu o plnení štátneho rozpočtu v r. 1981, ktoré predložili podpredseda vlády Zbigniew Madej a minister financií Marian Krzak. Do momentu schválenia rozpočtového zákona sa vláda bude riadiť návrhom predloženým Sejmu. Trochu optimizmu obsahovala vládna informácia o hospodárskej situácii krajiny. Postupne sa spomaľujú krízové procesy, zlepšuje sa situácia v mnohých priemyselných odvetiach, predovšetkým v tažbe surovín, znovužískavame zahraničné trhy.

Sejm schválil štyri zákony: o osobitných výsadách odbojárov; o zmene úradu ministra pre otázky odbojárov z hlavného na ústredného orgán štátnej správy riadeny predsedom, ktorého menuje ministerský predseda; zákon o advokátstve; zákon o zmene niektorých predpisov trestného zákona a zákona o priestupkoch a o zmene výkonných predpisov trestného zákonného (o. i. zvýšenie výšky peňažných pokút a výšky oslobodenie od exekúcie kvôli pohľadaviek za prácu odsúdených v čase odpkyvania trestu odňatia slobody). Sejm schválil aj zmeny v Štátnej rade.

DOKUMENT SEKRETARIÁTU ÚV PSDS

Sekretariát ústredného výboru PSDS uverejnil dokument „Úkoly pro stranické výbory a organizace, vyplývajúci z usnesení VIII. plenárneho zasedania

ÚV PSDS“. Toto zasedání — jak sa pripomína v dokumente — zhodnotilo aktuálny stav hospodársť a činnosť směrujúci k prekonaniu krízových jevov a k obnovení hospodárskej stabilizácie.

Dokument se odvolává na usnesení VIII. plenárneho zasedania a zdôrazňuje, že podstatným činiteľom vyvedení Poľska na cestu socialistického rozvoja je dôsledné zavádzanie hospodárskej reformy. Uplatnení zásad reformy má uvoľniť potenciál hospodárskej možnosti zemč a také zaktivizovať intelektuálne a tvorčé sily spoločnosti. Významným úkolem strany je vytvárenie politického ovzduší pripisujúceho k aktivizaci dôlnického osazenstva a celé spoločnosti výstavbe základu hospodárskej stabilizácie v Poľsku.

Ústredný výbor, realizujúci usnesení IX. sjezdu, stojí neochvějně na pôde vlasteneckého ideje národní dohody ako platformy konstruktívnych partnerských vzťahov s všemi spoločenskými silami, uznávajúcimi nadřazenosť zájmu socialistického státu. Uskutečnení této ideje a boj proti destruktívnim silám je podminkou vnitřného klidu, prekonania kríze a stabilizácie národného hospodársť.

Dôležitou úlohu v plnení týchto úkolov začínají plniť Občanské výbory národní obrody. Politické byro zavazuje členy strany pôsobiaci v Občanských výborech národní obrody, aby inspirovali ich činnosť v spoločensko-hospodárskej oblasti. V ďalšej časti tento dokument podrobne pojednáva o úkolech stranických výborov a organizácií v rôznych oblastech života.

STRETNUTIE S KNIHOU

Už tradične v posledných dňoch mája sa vo Varšave stretli vydavatelia, kníhupci a čitatelia na Medzinárodnom knižnom veľtrhu. Tento rok bol veľtrh skromnejší, ale aj tak zúčastnilo sa ho više 800 vydavateľstiev z 19 štátov, ktoré predstavili ok. 100 000 titulov. Ukázali mnoho hodnotných publikácií z oblasti vedeckej, technickej a lekárskej literatúry, čo je na svete už oddávna uznávanou špecialitou varšavského podujatia. Jednu z najbohatších expozícií mali výdavatelia z Československa, ktorí vystavovali svoje knihy v 25 samostatných stánkoch.

Srdiečne dăkujeme vydavateľstvám Slovenský spisovateľ, Obzor i Šport z Bratislav a Ossete z Martina, ktoré nám odovzdali všetky vystavované knihy pre potreby redakcie a krajanov v Poľsku, ako aj vydavateľstvám Alfa i Mladé letá, ktoré nám tak tiež darovali určitý počet kníh zo svojich expozícií.

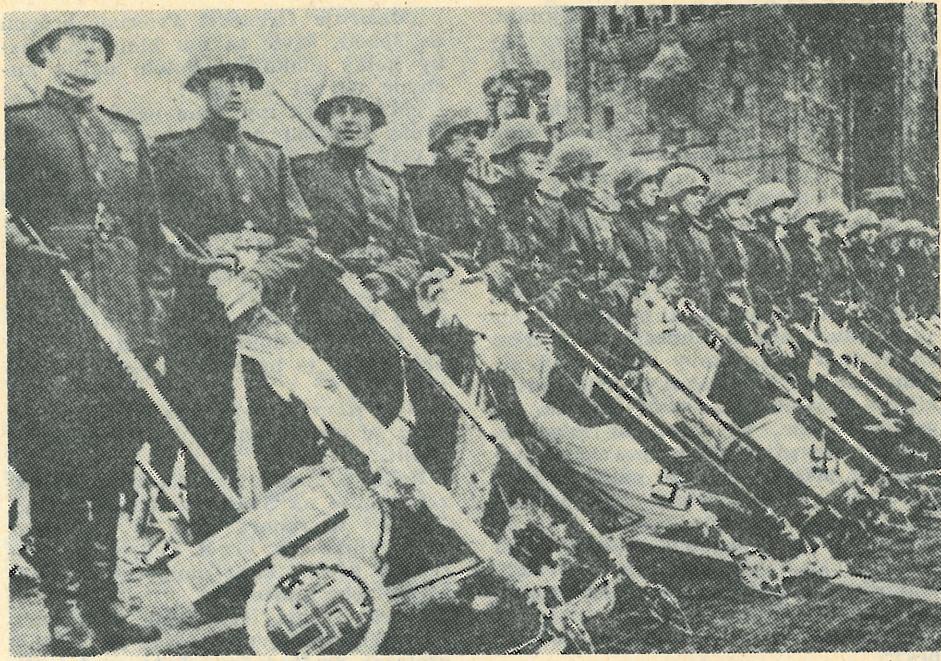
NEVYDARENÝ ATENTÁT

32-ročný španielsky mnich Juan Fernandez Krohn sa pokusil zavráždiť pápeža Jána Pavla II. 12. mája t.r. pred skončením večerných náboženských slávností vo Fatime sa atentátnik v mišskom rúchu dostal na vzdialenosť niekoľko metrov od pápeža. V malej aktovke mal schovaný bodák. Vďaka pohotovosti ochrany sa atentát nevydaril.

11. NARODENINY

Sympatické pätoričatá z Gdanska — Agneša, Eva, Adam, Peter a Roman Rychterovi oslavili 12. mája svoje 11. narodeniny. Pri tejto príležitosti rodina Rychterovcov dostala od veliteľstva leteckých vojsk v Poznani osobný automobil Nysa 522. Na snímke: na prechádzke s mamičkou.

Nacistické zástavy pred Kremlom (z prehliadky víťazstva v Moskve 26.VI.1945)

22. ČERVNA PŘED 41 LETY

Za úsvitu nejdelšího dne v roce, v neděli 22. června 1941 hitlerovské Německo porušilo smlouvu o neútočení ze dne 23. srpna 1939 a bez vy-

povězení války přepadlo Sovětský svaz. Téhož dne vystoupily proti SSSR rovněž fašistická Itálie a Rumunsko, příštího dne Slovenská republika, 26. červ-

na Finsko, 27. června Maďarsko a později militaristické Japonsko a fašistické síly jiných zemí.

Německý útok byl neočekávaný, počítal s překvapením protivníka a byl veden s obrovskou silou. Téměř pět a půl milionu lidí, téměř pět tisíc letadel, přes 47 tisíc děl a mozdířů, asi 3700 tanků a 193 válečných lodí bylo vrženo do boje, který měl do konce roku 1941 úplně zničit Rudou armádu. „Stačí vrazit do dveří — řekl Hitler před začátkem agresy — a celá ta prohnalá budova se s rachotem zhroutí.“ Předáci fašistického Německa počítali s tím, že zničení SSSR jim umožní vytvořit na jeho území velký „životní prostor“, vyhladit slovenské národy a z těch, kteří zůstanou na životu, udělat nevolníky. Tento cíl jasně vyjádřil tzv. Generalplan Ost, který byl programem germánské kolonizace od Leningradu k Volze, od Moskvy k Černému moři a ještě dále.

Počátek kampaně zdánlivě potvrdil hitlerovský optimismus. Německé obrněné divize vtrhly hluboko na území Sovětského svazu. V polovině července útočníci došli do Smolenska, na začátku září obklíčili Leningrad, koncem září byli v Kyjevě, v říjnu v Charkově a v Oděse... Za pět měsíců války německé armády postoupily do hloubky SSSR na severovýchod o 850 km, na východ o více než 1000 km a na jihovýchod o 900–1250 km, ale nepodařilo se jim zničit sovětské ozbrojené sily. Němci podcenili síly Sovětského svazu, jeho materiální a vojenské rezervy.

Sovětský lid ta nesmírně těžká situace nezlomila. Na výzvu komunistické strany a sovětské vlády k boji se smrtelným nepřitelem, na obranu ohrožené vlasti odpovíděli všechni, na frontě i v týlu. Do války byly zapojeny všechny hospodářské i vojenské

zásoby. Z oblasti ohrožených válkou bylo bleskurychle evakuováno na východ asi 1360 velkých závodů. Celé hospodářství pracovalo pro potřeby války. Po celou dobu války byla fronta i týl jediným zbrojařským táborom. Sovětské ozbrojené síly byly přeorganizovány. Tvořily se nové pluky a divize. Obrovské válečné zápolení probíhalo na velkých prostorách od Barentsova až k Černému moři. Na okupovaném sovětském území se rozpočala partyzánská válka, v níž útočníci utrpěli citelné ztráty.

Koncem prvního roku války sovětská vojska zastavila německé divize útočící na Moskvu. Sovětská armáda zadržela nepřátelský úder a přešla do protiútku. Němci utrpěli porážku a museli ustoupit od Moskvy. Tato porážka pohřbila hitlerovskou doktrinu „bleskové války“ a pečlivě připravený plán Barbarossa — ovládnutí SSSR. Pak přišla další vítězství. Do dějin přešla epopej bitvy u Stalingradu a hrdinská obrana Leningradu, bitva na Kurském oblouku a další vítězství Sovětské armády. V létě 1943 Sovětská armáda zahájila velkou protiofenzívou, která v létě 1944 osvobodila celé sovětské území. O necelý rok později, 9. května 1945, válka skončila definitivním vítězstvím nad III. říší. Mnoho evropských národů, mezi nimi i polský a československý, bylo zachráněno před vyhlašením a znova získalo svobodu a nezávislost.

Cena vítězství byla obrovská. Zápolení s fašistickým Německem stalo Sovětský svaz 20 milionů lidských životů. Sovětské hospodářství léčilo válečné rány několik pětilet.

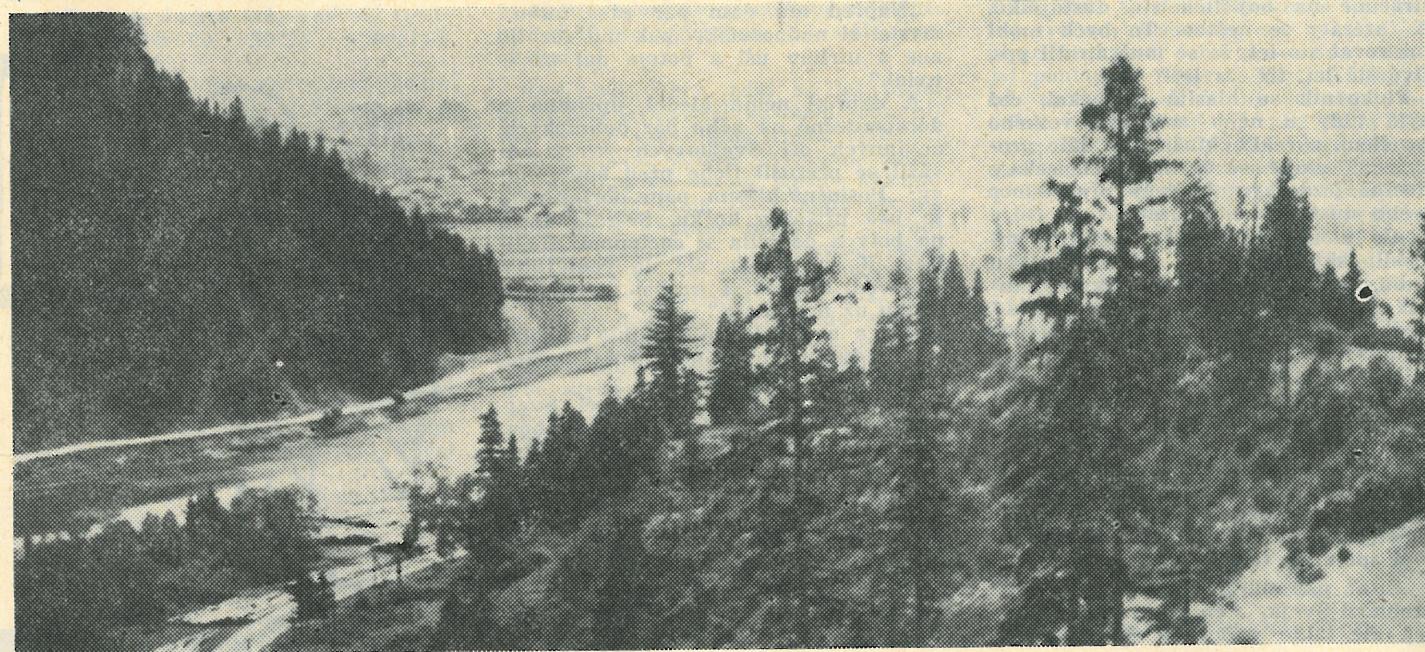
V boji se společným nepřitelem se zrodilo bratrství sovětských, polských a československých vojáků, zrodilo se spojenectví osvobozeného Československa a Polska se Sovětským svazem.

PRIEHRADA NA DUNAJCI

Mnoho vody pretieklo Dunajcom od prvých návrhov výstavby priehrady na tejto rieke v oblasti Czorsztyn — Nedecea. Menili sa konceptie, veľkosť priehrady a termíny začatia prác. O tejto stavbe v Pieninách sme veľa písali v Živote. Uverejňovali sme mapy priehrady, kontroverzné výpovede rôznych odborníkov v diskusi, ktorú dlhé roky vyvolávala a asi naďalej bude vyvolávať výstavba tohto vodného diela. Začiatok výstavby priehrady v sedemdesiatych rokoch neprerušil spory a diskusie. Vraj projekt, ktorý vypracoval Hydroprojekt vo Varšave, má rôzne nedostatky a chyby, čo vyvoláva zneľúščenie verejnosti. Hovoril nám o tom aj kustód múzea na Nedeckom zámku Andrej Laskowski počas neďalejnej návštavy v redakciu. K oponentom patria aj riaditeľ Oddelenia mestného hospodárstva a ochrany životného prostredia Vojvodského úradu v Nowym Sączu, mgr. inž. geológ Franciszek Weydlich. Písal o tom K. Strachanowski v denníku Dziennik Zachodni č. 179/81. Tak teda podľa F. Weydliche projektanti nevzali do úvahy všetky seismické podmienky v Pieninách, o.i. to, že nedecký kopec tvorí veľkokuso-vápencová hornina, presnejšie tektonická brekcia so sienitovým vápencom, ktorá je na dôvažok popretinaná škárami vyplnenými ilovitou substanciou. Okrem toho inž. Weydlich tvrdí, že cele Pieninské skalné pásmo leží na rozhraní vnútorných a vonkajších Karpát, ktoré práve v tejto oblasti rozdeľujú veľké a hlboke tektonické medzery. V dôsledku horotvorných pohybov, ktoré ešte nevyhasli — podľa F. Weydliche — mohli sa pozdĺž týchto medzier nasunúť na seba veľké útvary zemskej

kôry (litosféry). Niekde v hĺbke zeme môže rást napäť skalných mäs a ich vybitie mohlo by vyvolať zemetrasenie v Pieninách. Geologovia majú aj iné dôkazy, že Pieniny nie sú seismicky stabilizované. Preto ľahko predvídať, ako sa bude chovať horotvorná vrstva, keď bude na ňu tlačiť obrovské množstvo vody — jazero, v ktorom sa zá-

Panoramá dunajeckej doliny z Nedeckého zámku pred začatím stavebných prác. Dnes všetko vyzerá inakšie. Doterajšie práce na Dunajci všetko zmenili. Rieku zahájila priehrada s hydroelektrárnou a obrovské množstvo vody zaplní nádrž po Czorsztyn, Maniowy a Falštín.

Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

Jaroslav Hašek

KATASTROFA

Haškovi se jeví plukovník Bedřich Kraus, majitel Foxe (nyní Maxe), s nímž bude mít nadporučík Lukáš do činění v této kapitole, jako účtyhodný pitomec s přidomkem von Zillergut po nějaké visce v Solnohrazech, již předkové plukovníka prožrali již v osmnáctém století. Byl nehorázne blbý

„Pane nadporučíku,“ hrozným hlasmem řekl plukovník Kraus, „nižší šarže musí vždy vzdát čest výším. To není zrušeno. A za druhé: Odkdy si zvykli páni páni důstojníci chodit s ukradenými psy po promenádě? Ano, s ukradenými psy. Pes, který patří druhému, jest pes kradený.“

„Tento pes, pane plukovníku ...“ namítl nadporučík Lukáš.

„...patří mně, pane nadporučíku,“ přerušil ho drsně plukovník, „je to můj Fox.“

A Fox cíli Max vzpomněl si na svého starého pána a nového vypudil úplně ze svého srdece, a vytrhnut se skákal na plukovníka a projevoval takovou radost, jaké by byl schopen zamilovaný sextán, když najde pochopení u svého ideálu.

„Chodit s ukradenými psy, pane nadporučíku, nesrovňává se s důstojnickou ctí. Nevěděl? Důstojník nemůže kupovat psa, nepresvědčiv se, že ho může koupit bez následků,“ hřímal dál plukovník Kraus, hladě Foxa-Maxa, který z podlosti počal vrčet na nadporučíka a ceník zuby, jako by mu byl plukovník řekl, ukazuje na nadporučíka: „Vem si ho!“

„Pane nadporučíku,“ pokračoval plukovník, „považujete za správné jezdit na ukradeném koni? Nečetl jste inzerát v Bohemii a v Tagblattu, že se mně ztratil stájový pin? Vy jste nečetl inzerát, který dal vás predstavený do novin?“

Plukovník spráskl ruce.

„Opravdu, tihle mladí důstojníci! Kde je disciplína? Plukovník dá inzeráty, a nadporučík je neče.“

„Kdybych ti, ty dědáku stará, mohl dát pár facek,“ pomyslil si nadporučík Lukáš, dívaje se na licousy plukovníka, které připomínaly orangutanu.

„Pojdte s sebou na minutu,“ řekl plukovník. A tak šli a vedli velmi příjemný rozhovor:

„Na frontě, pane nadporučíku, se vám nemůže taková věc podruhé přihodit. V týlu se procházel s ukradenými psy je jistě velice nepříjemné. Ano! Procházel se se psem svého představeného. V době, kdy denně ztrácíme na bojištích sta důstojníků. A inzeráty se nechtou. To bych mohl inzerovat sto let, že se mně ztratil pes. Dvě stě let, tři sta let!“

Plukovník se hlasitě vysmrkal, což bylo vždy u něho známkou velkého rozčilení, a řekl: „Můžete se dále procházet,“ otočil se a odcházel, sekaje zlostně jezdeckým bicíkem přes konce svého důstojnického pláště. (...)

„Co s tím Švejkem udělám?“ pomyslil si nadporučík. „Rozbijeju mu hubu, ale to nestaci. I řemínky mu tahat z těla je na toho lumpa málo.“ Nedbaje, že se měl sejít s jednou dámou, zamířil rozčileně k domovu.

* * *

Mezitím byl dobrý voják Švejk povřízen v rozmluvu s ordonancem z kasáren. Voják přinesl nadporučíkovi nějaké listny k podpisu a čekal nyní.

Svejk hostil ho kávou a vypravovali si spolu, že to Rakousko projede. (...)

„Císař pán musí být z toho blbej,“ prohlásil Švejk, „von nikdy nebyl chytřej, ale tahle vojna ho jistě dorazí.“

„Poslušně hlásim, pane obrlajtnant, že o zádném takovém případě za poslední dobu nevím, a dovoluji si, pane obrlajtnant, poznamenat, že s Maxem jste šel odpůlne na procházku, a tak jsem ho nemoh ukradnout. Mně to hned bylo nápadný, když jste přišel bez psa, že se asi muselo něco stát. Tomu se říká situace. Ve Spálený ulici je nějak brašnář Kuneš a ten nemoh jít se psem na procházku, aby ho neztratil. Vobyčejně ho nechal někde v hospodě, nebo mu ho někdo ukrad, nebo si ho vypůjčil a nevrátil...“

„Švejku, dobytku, himmlaudon, držte hubu! Buď jste takový rafinovaný níčema, nebo jste takový velbloud a blboun nejapný. Jste samý příklad, ale povídám vám, se mnou si nehrájte. Odkud jste přived toho psa? Jak jste k němu přišel? Víte, že patří našemu panu plukovníkovi, který si ho odvedl, když jsme se náhodou potkali? Víte, že je to ohromná ostuda? Tak řekněte pravdu, ukrad jste ho nebo neukrad?“

„Poslušně hlásim, pane obrlajtnant, že jsem ho neukrad.“

„Věděl jste o tom, že je to kradený pes?“

„Poslušně hlásim, pane obrlajtnant, že jsem věděl, že je ten pes kradej.“

„Švejku, ježíšmarjá, himlgergot, já vás zastřelím, vy hovado, vy dobytku, vy hajzle jeden. Jste tak blbej?“

„Tak, poslušně hlásim, pane obrlajtnant.“

„Proč jste mně vodil ukradenýho psa, proč jste mně tu bestii nasadil do bytu?“

„Abych vám udělal radost, pane obrlajtnant.“

A Švejkovy oči dobrácky a něžně podívaly se nadporučíkovi do tváře, který si sedl a zaúpěl: „Proč mne bůh trestá tímto hovadem?“ (...)

Ráno bylo nadporučíkovi jako po prohýřené noci, ve které mu napohlavovali. Neobýejně těžká jakási duševní můra ho pronásledovala. Usnul ještě k ránu, vysílený strašným snem, a probudilo ho klepnání na dveře, ve kterých se objevila dobrácká tvář Švejka s otázkou, kdy má pana nadporučíka vzbudit. Nadporučík zasténal v posteli: „Ven, dobytku, to je něco strašného!“

Když pak byl již vzhůru a Švejk mu přinesl snídani, byl nadporučík překvapen novou otázkou Švejka: „Poslušně hlásim, pane nadporučíku, neprály byste si, abych vám zaopatřil nějakýho pejska?“

„Víte, Švejku, že bych měl chuť poslat vás před polní soud,“ s povzdechem řekl nadporučík, „ale oni by vás osvobodili, neboť něco tak kolosálně pitomého neviděli ve svém životě. Podívejte se na sebe do zrcadla. Není vám špatně nad vaším blbým výrazem? Vy jste nejpitomější hříčka přírody, kterou jsem kdy viděl. Nu, řekněte pravdu, Švejku: libíte se sám sobě?“

„Poslušně hlásim, pane obrlajtnant, že se nelibím, jsem v tom zrcadle nějaký takovej šíšatej nebo co. Vono to není broušený zrcadlo. To jednou měli u toho Číňana Staňka vypouklý zrcadlo, a když se někdo na sebe podíval, tak se mu chtělo vrhnout. Huba takhle, hlava jako dřez na pomeje, břicho jako u napitýho kanovníka, zkrátka figura. Šel kolem pan místodržitel, podíval se na sebe, a hned to zrcadlo museli sundat.“

Nadporučík se odvrátil, vzdychl a uznal za vhodné místo Švejkem obrat se raději bílou kávou.

Švejk šukal již v kuchyni a nadporučík Lukáš slyšel zpěv Švejkův:

„Mašíruje Grenevile Prašnou bránu na špacír, šavle se mu blejskají, hezký holky plakají...“ Potom dál z kuchyně ozýval se zpěv:

„My vojáci, my jsme páni, nás milujou holky samy, fasujeme peníze, máme se všudy dobré...“

„Ty se máš jistě dobré, holomku,“ pomyslil si nadporučík a odpliv si.

Ve dveřích se objevila hlava Švejka: „Poslušně hlásim, pane obrlajtnant, že jsou tady pro vás z kasáren, máte jít okamžitě k panu plukovníkovi, je tady ordonanc.“ A důvěrně dodal: „Snad to bude kvůli tomu pejsko-vi.“

„Už jsem slyšel,“ řekl nadporučík, když se mu ordonanc v předsíni chtěl hlásit.

Rekl to stisněným hlasem a odcházel, vrhaje na Švejka zničující pohled.

Nebyl to raport, bylo to něco horšího. Plukovník seděl velice zachmuřeně v kresle, když nadporučík vstoupil do jeho kanceláře.

„Před dvěma léty, pane nadporučíku,“ řekl plukovník, „prál jste si být přeložen do Budějovic k 91. pluku. Víte, kde jsou Budějovice? Na Vltavě, ano, na Vltavě a vtéka tam Ohře nebo něco podobného. Město je velice, aby tak řekl, přívětivé, a jestli se nemylím, má nábřeží. Víte, co je to nábřeží? To je zde vystavěná nad vodou. Ano. Ostatně to sem nepatří. Dělali jsme tam manévrov.“

Plukovník se zamlčel, a dívaje se do kalamáře, přešel rychle najiné téma: „Ten můj pes se u vás zkazil. Nechce nic žrát. Vida, v kalamáři je moučka. To je zvláštní, že i v zimě padají moučky do kalamáře. To je neporádka.“

„Tak už se, dědku mizerná, vyslov,“ pomyslil si nadporučík.

Plukovník vstal a přešel několikrát po kanceláři. „Dlouho jsem přemýšlel, pane nadporučíku, co vlastně vám udělá, aby se to nemohlo opakovat, a vzpomněl jsem si, že jste si přál být přeložen k 91. pluku. Vrchní velitelství nedávno nám oznámilo, že jest u 91. pluku velký nedostatek důstojnicka, poněvadž to všechno Srbové obabil. Zarucuji se vám čestným slovem, že do tří dnů jste u 91. pluku v Budějovicích, kde se formují mraťba a batallóny. Nemusíte děkovat. Vojsko potřebuje důstojníky, kteří ...“

A nevěda už, co by řekl, podíval se na hodinky a promluvil: „Je půl jedenácté, nejvyšší čas jít k regimentsraportu.“

Tím byl přijemný hovor ukončen a nadporučíkovi se velice ulehčilo, když vyšel z kanceláře a šel do školy jednoročních dobrovolníků, kde oznámil, že v nejbližších dnech jede na frontu, a usporádá proto večírek na rozloučenou v Nekázance.

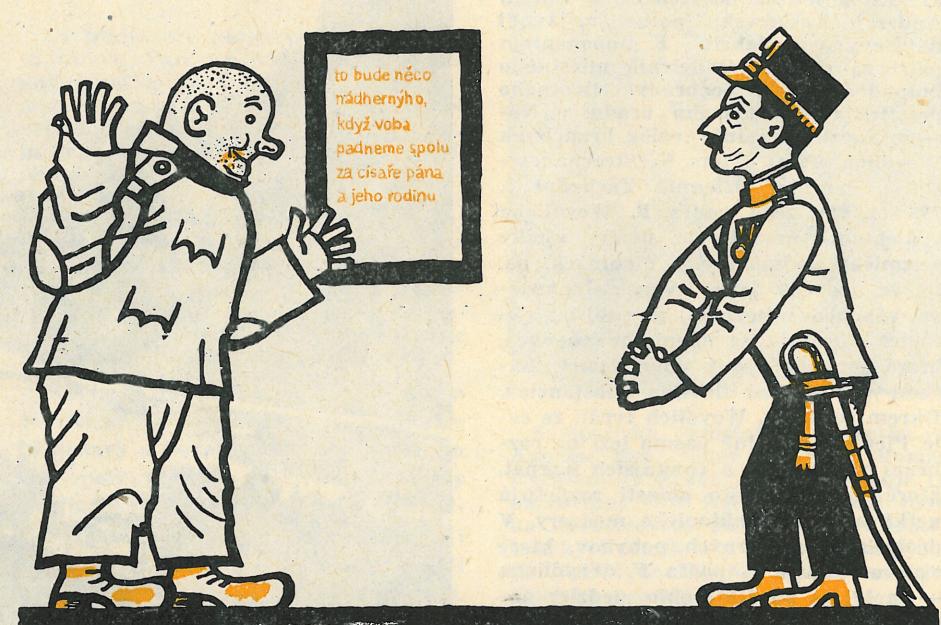
Vrátil se domů, řekl k Švejkovi významně: „Víte Švejku, co jest maršbatalion?“

„Poslušně hlásim, pane obrlajtnant, že maršbatalion je maršbataf a marška je marškumpačka. My to vždycky zkrajujeme.“

„Tak vám, Švejku, slavnostním hlasem řekl nadporučík, „oznamuji, že pojedete se mnou maršbatafem, když máte rád takovou zkráceninu. Ale nemyslete si, že na frontě budete vydávat podobné blbosti jako zde. Máte radost?“

„Poslušně hlásim, pane obrlajtnant, že mám náramnou radost,“ odpověděl dobrý voják Švejk, „to bude něco nádherného, když voba padneme spolu za císaře pána a jeho rodinu ...“

Ilustrace JOSEFA LADY
(KONEC PRVNÍHO DÍLU)

raz, povedzme, že bolo leto a zase robili u jedného bohatého sedliaka stodolu: ba už ju mali takmer hotovú, chodili hore-dolu po tránoch a radili sa, ako postupovať ďalej. Niečerby takúto poradu potrebovali, obaja už mali pekný rad stodolu za sebou, keby však takáto práca nebola tu i tam prerušovaná rečami, niekto, čo by sa im prizeral, mohol by si myslieť, že postaviť stodolu je nič. Ved' aj sedliak, čo sa príde z času na čas na ich prácu pozriat, chce o svojej stodole čo-to vedieť, chce na nej jedno alebo druhé zlepšiť, aby sa jeho stodola lišila od iných stodôl. Skúste niektorému sedliakovi — hehe, dávno som nevidel sedliaka! — povedať, že jeho stodola — hehe, keby bol stodol! — je malíkost! Ešte aj dnes, keď sa už jeho stodola zošúverila, zhnila alebo zhorela, ešte aj dnes by sa na vás nahneval. Takúto vec môže podceníť iba človek, čo veci nerozumie, alebo závisil vec, čo stodolu nemá a nepotrebuje, lebo by si ani nemal čo do nej dať. Lebo aj chudákov bývalo dobre v stodole; ak je vonku horúco a ak mu sedliak dovolí, môže sa v stodole vyspať, ak prší, môže sa tešiť, že v stodole nezmokne a vyspi sa ešte lepšie. Aj mestský človek, lebo mestský človek, ak sa maňho dívame očami milovníka stodôl, býval odjakživa chudákom, zavše si uvedomuje, aj keď to hocikedy zapiera, že prítlustnosť mesta sa nemôže vyrovnati prítlustnosť dediny. A čo je na dedine milšie než stodola? Dnešný metski ludia sú zväčša dedinčania, bývajú v štátnych alebo družstevných bytoch, ktorých útulnosť dobre poznáme, a nejeden, lebo nie je možné aby každý dedinčan ohľúpol a otupel, si zavzdychnie: — Joj, ako je horúco! keby sme tak mali stodolu!

Majster sa znenazdajky zahľadel ponad ploty a čoskoro sa zadíval tým istým smerom aj jeho syn. Spôsobu to vyzeralo tak, že si všimajú iné stodoly, šopy a kuríny, alebo si len tak z ničoho nijčia začali všimnať ploty. Imro zbadal, že v jednom z dvorov vystupuje na rebríček pristavený ku kurínu žena, bolo ju vidieť od chrbta; no aj tak sa dalo usúdiť, že ešte nie je najstaršia; nahla sa do kurína za vajčkami, čo iné by tam hľadala, a vtedy sa jej vyhrnuli sukne, takže mládenci — ak si odmyslíme niekoľko križíkov a aj otca nazveme mládencom — uvideli pekné ženské, ba akoby ešte stále dievčenské stehná. Niekoľko by mohol namietnuť, že o veciach videných v diaľke netreba sa vyjadrovať priveľmi konkrétnie a presne, no človeku s fantáziou, najmä ak sa v takýchto veciach trošku vyzná, stačí náznak, ostatné si možno aj domysli, lenže tu nebolo ani treba veľmi domýšľať, ved' dva alebo tri dvory, to zase taká veľká vzdialenosť nie je. Majster zbadal, čo zbadal, a potom skúšavo pozrel na svojho tovariša. — Imriško, tak sa mi zdá, že tamtie stehná sme už kdesi videli!

Imro sa zahľadel. Po chvíľke si však uvedomil, že sa zabudol na otočne slová usmiať. Usmial sa dodatočne, no možno z celkom iného dôvodu, ako si majster myslie.

Štefka — kto iný by to mohol byť — zliezla medzitým z rebríčka, kráčala dolu dvorom a čoskoro sa stratila.

Obaja sa dali znova do práce a Imro si možno ani neuvedomil, že si nahlas zahmkal.

Hm! tak teda tu býva.

Cez obedňajšiu prestávku ju šiel navštíviť. Veľmi ju jeho návšteva prekvapila. Hned nechala robotu a šla ho privítať. Potom chvíľu behala sem i tam, chcela mu dať ponúknuť.

— Nebudem sa dlho baviť, — vrazil.

— Aj tak. Rada by som ťa ponúkla. Som rada, že si prišiel. Kde sa tu berieš?

— Som v robe. Trochu pomáham otcovi.

— Počula som, že si bol chory. Bola by som ťa rada navštíviť. Často som na teba myslievala. Jožo mi viac ráz o tebe hovoril. Aj mi vrazil, že sa s tebou stretol.

Neozval sa hned. Ani čo by ešte na niečo čakal. Potom však sám poznal: — Viem.

Usmievala sa. — Rada si na teba spominam. Pozri! — Viedla ho do izby. — Narodila sa nám dcérka.

V postieľke spalo dvojročné dievčatko.

Štefka sa sklonila a pohladkala mu tváričku, potom ho ešte bozkala na celo.

— Spôsobu som myslela... Nedopovedala. Čo chcela povedať? Divala sa na dcéru a na tvári jej pohrával úsmev. — Vravia, že je po Jožovi.

— Aj mne sa zdá, — vrazil Imrich.

— Mala som ťa rada...

Opäť zmlkla.

Zdalo sa mu, že je nervózna.

— Nemusíš o tom vravieť. Viem.

Znervóznela ešte väčšmi.

— Aj teraz ťa mám rada, ale... vieš, vtedy som bola veľmi mladá. Obaja sme boli mladí. Teraz je už všetko inakšie. Som rada, že mám takú chutnú dcérku.

Tvár sa jej rozriašila. Pozrela naňko ligotavými očami. Ako dobre si ten poľhad pamätal!

— Kým si bol preč, dva razy som streľa Vilmu. Trochu som sa jej hambila.

— Preč?

— Nič si jej nepovedal?

Pokrútil hlavou.

— Ked' som sa s ňou streľa, mala som pocit, akoby o všetkom vedela.

— To sa ti len zdalo. Ale keby sa aj

VINCENT ŠIKULA

IMRIŠKO

dozvedela, Vilma je rozumná. Ved' aj teraz by sa mohla dozviedieť, že som ta navštívila. Otec vie, že som u vás. Aj tvoji susedia to vedia. Povedal som, že ťa idem pozriet.

Začudovala sa. — Načo si im to povedal?

— A čo je na tom? Novštívila ťa môžem.

— To áno. Ja len tak. Ved' mi rozumieš. Dlho si bol chory? — opýtala sa.

— Dlho. Ani teraz sa celkom dobre necítim, ale to prejde. Vilma sa o mňa starala.

— Vilma je dobrá. Aj pekná.

— Aj pekná — Usmial sa a kývol hlavou.

S úsmevom sa naňho dívala. — Máš ju rád. Ja viem, že ju máš rád. Vždy si ju mal rád. Ja som to vedela.

— Odkiaľ si to mohla vedieť?

— Vedela som to. Aj keď si bol so mnou, hocikedy si bol nešťastný.

Vzal to ako žart. Na chvíľku sa však zamysiel, potom sa usmial, pokúsil sa aj on žartovať. — To ja mám tokú čudnú povahu. Vždy som býval nešťastný.

— Chudáčik! — pohladkala ho. — Vieš, boli sme veľmi mladí...

Dni bežia ako predtým. Majster s Imrom chodievajú do práce, aj Vilma má svoju robotu, v záhrade i v par-

ku, doma i okolo domu. V parku každý deň pracoval nemusí, neurčili jej, kolko tam má pracovať, jednoducho jej ho zverili, nerozkazujú jej, kedy, čo a ako treba robiť, spoľahlá sa na ňu, dôverujú jej a všetci vidia, že je to tak v poriadku, lebo park je po celý rok uhladný a čistučký, pači sa ľuďom, keď je v zeleni, no ak v jeseni zo stromov lístie opŕchne a Vilma s cudzími deťmi všetko popadané lístie dokladne vyhrábú, aj vtedy je uhladný, čistý, vidno i vtedy na ňom, no hádam, to zbadá už iba odborník alebo pozornejší človek, ktorý si všimne, ako bol obstrihaný živý plot, zlatý dážď a všelikajšie kričky, stromy očistené a kde všade boli kvietky a hoci je park už bez listia a bez kvietkov, stále je čistý, odborník aj teraz vidí, ako sa Vilma o park po celý rok starala.

Ak nie je Vilma v parku ani v záhrade, nájde si prácu doma a zase len, či chce či nie, rozmyšľa o všetkom, z čoho má radosť, alebo čo ju trápi, zdá sa jej však, že rozmyšľa stále o tom istom. Rozmyšľa o Imriškovi.

sa žiadalo ešte viac, stále ho chcela hľadať, bozkávať a objímať. A keď vyzdravieval, tak sa tesila, ako sa len tešila, myslala si, že aj ju bude chcieť neskôr pohladkať a že ju aj pohladká, aj vobjíma a vybozkáva, no on nie, ešte stále nie, ba keď je už zdravý, teraz sa už ani ona nemôže tak smelo a tak často priblížiť.

Ale Vilma chce, zavše i skúša. Kočkárka sa k nemu privinula, tak pekne sa chcela privinúť, no akoby si toho ani nevšimol. Akoby ani to nevedel, že majú posteles v jednej izbe, vedľa seba, a že z jednej posteles do druhej nie je ďaleko. Kočkárka ho chcela do svojej posteles zavolať, myslala si však, že možno on sám pride, no Imriško ešte ani raz neprišiel, nuž musela ona k nemu, suchla sa k nemu, predtým mu bojazlivý, ospravedlnjujúcim sa hlasom povedala: — Imriško, nehnevať sa, ak si k tebe na chvíľočku ľahne!

Nepovedal nič. Možno chcel dačo povedať, potom si však pomysel, že ne treba hovoriť, stačí sa iba posunúť, aby mala dosť miesta.

Suchla sa k nemu, no Imriško už zase ležal ako predtým, ani čo by priňom Vilma nebola. Pokojne ležala pri ňom, bolo jej dobre, chvíľu sa cítila takmer šťastná a mysla si, že Imriško, keď už je raz pri ňom, iste si ju možno i chvíľočku k sebe pritíli, no ak nie, ved' sa ona sa môže. Hádam by sa už i mohla, ved' sa jej už žiada, veľmi sa jej žiada k Imriškovi pritíliť. Prítíli sa, spočiatku trochu nesmelio, no potom smelie, Imriško zostane pokojný. Cíti sa pri ňom dobre, chce sa však cítiť ešte lepšie, čoraz krajsie

o majstrovi, o Agneške a jej dcérach. o celej rodine, dosť má času, na všetkých si môže spomenúť, na niekoho častejšie a na iného menej, všetko jej prichodí na um práve pri práci. Ved' Vilma má robotu rada, aj chce vždy všetko pekne a dobre urobiť a darí sa jej, no stále nie je spokojná, ak aj z niečoho má radosť, tajne si myslí, že tá jej radosť nie je celkom radostná, ku všetkým radostiam jej stále čosi chýba.

Kým bol chory, zdal sa jej tuším bližši ako teraz, ved' ho mala rada, cítila s ním, tak s ním trpela, stále pri ňom, vo dne v noci pri ňom, bolelo ju zavše aj to, čo on možno ani nečítil, tak ho mala rada, stále ho má rada, no v chorobe mohla si ho hocikedy vobjímať, vybozkávať, sedávala pri ňom vo dne a hocičkou ho vybozkávala, zavše sa však bála, bála sa ho i dotknúť, hoci tvrd spával, nechcela mu spánok prerušiť, ved' bol taký biedny, vychudnutý, stála nad ňím, alebo sedela pri ňom, dívala sa naňho, bladela mu na tvár, tak ho mala rada, tak ho ľutovala a niekedy jej bolo len do pláču, no ona ešte aj pláč premáhala a len slzy z očí, len slzy, mohla by i teraz nimi znova zaplačať, tak sa jej tie slzy z očí kotúlali a kotúlali.

Niektož ženy tak pláču, zavše mu sia plakal. Aj Vilma musela. Zavše však mohla Imriška pohladkať, no jej

sa k nemu túli, nie nejako nejemne, naozaj nie. Bola by však rada, keby sa aj Imriško k nej nejak ináč, trochu viac obrátil, aby mu videla i tvár, ziahalo by sa jej Imriška bozkáť a ešte krajšie objať, chcela, aby ju aj on bozkal a objal, zatiaľ mu bozkáva len plece, no aj to sa jej vyšmykne, lebo Imro, no konečne, tiež sa trošku učlovečil, azda trošku nešikovne a len jednou rukou, preto ho už nemôže na plece bozkávať, lebo práve tou rukou jej pohladkal najprv vlasy, chvíľu jej ich strapil ani čo by ju chcel tou rukou objať, ovinul jej ruku okolo hľavy a dliaľou jej hladkú plece. Vilme je to spočiatku trošku nepohodlné, musí pohnúť hľavou, oprie sa Imriškovi o hrud' a skúša ho znova bozkávať, no Imro už nič, zapára ráz jej ešte plece pohladkať a to je všetko. Hádam len nezaspal. Nie, nezaspal, Vilme sa však zdá, že by sa rád urobil, že spí, rád spánok predstiera, preto tak ticho leží, azda by mu bolo nepríjemne, keby od neho viacej žiadala. Vilma to nevďaží tuši, že Imro by sa mohol cítiť nepríjemne, ba že sa už možno tak aj cíti, nuž zostane pokojne ležať a aj ona sa odrazu začne cítiť čudne, veru aj trochu nepríjemne. Ved' by jej bolo stačilo, že môže pri Imriškovi ležať, no teraz sa jej zdá, že jej to nestaciilo.

ÚRYVOK Z ROMÁNU VILMA

FOLKLÓR A CHOREOGRAFIA

Slováci, ktorí sa ocitli ďaleko od rodného domova, si dodnes svoje národné cítenie udržujú a pestujú. Prejavuje sa to konkrétnie v reči; pravda, ich slovenčina je taká, akou hovorili vysíahovalci pred niekoľkými desaťročiami, čiže v porovnaní s dnešnou spisovnou slovenčinou je zastaralá, toto však pri dorozumievaní neprekáza. Tu treba ich snahe vyjadriť uznanie, keď si uvedomíme, že veľa z týchto krajánov sa narodilo v cudzine a na Slovensku neboli (alebo ak aj boli, tak iba „na skok“). No nie iba jazyk je tým prejavom, ktorý manifestuje príslušnosť k určitému národu. Ešte sú zvyky a obyčaje, tanec a spev — slovom: folklór.

Spôsob života sa neprestajne mení a súčasné obdobie je charakteristické rýchlymi zmenami v každej oblasti. preto zvyklosť našich predkov sú často nepraktické, nepoužiteľné, ba niekedy už úplne zabudnuté. Každý národ si však svoju ľudovú kultúru uchováva a pestuje. Dnes sa to praktizuje jednako cestou teoretického výskumu, jednako zakladaním folklórnych skupín a súborov. Folklórne skupiny a súborov sú vlastne nositeľmi a pestovateľmi toho, čím žili naši predkovia, ako pracovali, čo sprevádzalo ich prácu, ako sa zabávali a podobne.

Slováci, ktorých osud zaviedol medzi cudzích, súc hrdí na svoj pôvod, starostlivo si uchovávajú slovenskú tradíciu. Pravda, životný trend, životné zmeny sú vyžiadali upustiť od niektorých zvykov a preto naši emigranti zakladali ochočné divadlá a amatérské folklórne súborov, ktoré pôsobia podnes. Aj teraz sa štítia tým, že v ich obciach sa hrávajú slovenské divadelné hry, a že ich folklórne skupiny sú zamerané na pestovanie slovenských ľudových tancov a piesní.

Je všeobecne známe, že vplyv etnickej kultúry na menšinu, ktorá sa ocitla v jej bezprostrednej blízkosti, je silný a stály. Tento prirodzený jav zasahuje aj slovenské menšiny v zahraničí. Teda pôvodná ľudová kultúra ich predkov je ohrozená z dvoch strán: je to jednako vplyv okolia, v ktorom je nútene existovať, jednak je tu prirodzený proces zabudnutia. Tento jav postrehli aj pracovníci Matici slovenskej a zvlášť Oddelenie pre zahraničných Slovákov, ktorí sa rôznym spôsobom i formou snažia pomôcť Slovákom pri pestovaní pôvodnej ľudovej tradície.

Jednou z takýchto foriem pomoci Matice slovenskej je kurz choreografov — kurz slovenského ľudového tanca, ktorého cieľom je pomôcť vedú-

cim v zachovaní pôvodnosti ich folklórnych skupín. Tohto roku sa konal po štvrtý raz. „Chceme podchytíť činnosť súborov, ktoré vystupovali na festivale v Detve, obohatiť ich tance o niektoré pôvodné ľudové prvky. Snažime sa, aby vedúci týchto súborov mali možnosť naučiť sa slovenské ľudové tance, ktoré budú môcť doma so svojimi súbormi nacvičiť. Nezabúdame však ani na teoretickú stránku.“ — povedala mi pracovníčka Matice slovenskej s. Viera Kantárová. A skutočne, pracovníci Oddelenia pre zahraničných Slovákov MS vynakladajú veľké úsilie, aby toto podujatie bolo pre účastníkov maximálne osoňné, a aby ti, ktorí majú o slovenský ľudový tanec skutočný záujem, si odnesli nielen množstvo nových poznatkov, ale aj príjemné spomienky. Keďže sa naši krajania pre známe príčiny kurzu nemohli zúčastiť, absolvoval som tento nácvik spolu so študentkou slovenčiny Žofiu Bočačíkovou. Tohoročný kurz prebiehal od 1.03. do 14.03. a podobne ako aj vlny sa konal v Moravanoch pri Piešťanoch. V nádhernom prostredí, ktoré tvorí zachovalý a prispôsobený kaštieľ s priľahlým parkom, nebyť intenzívneho nácviku sa človek cíti ako na rekreáciu. Predošlé kurzy, na ktoré sa niektorí naši krajania iste pamätajú, prebiehali na Škutovke pri Ružomberku, druhý v Nižnej na Orave a posledné dva, ako som už spomienul, v Moravanoch. Tak ako po iné roky sa tu zišli pestovatelia slovenského ľudového tanca z rôznych štátov. Niektorí z účastníkov prišli už po štvrtý raz.

Na tohoročnom kurze choreografov sa kurzisti mali možnosť naučiť komplexnú choreografiu troch slovenských ľudových tancov z troch oblastí Slovenska. Nacvičovalo sa pod vedením známych choreografov popredných amatérskych ľudových súborov. Tak napr. sediacky tanec z okolia Trenčína nacvičovala vedúca choreografského súboru „Trenčan“ E. Kubalková. Tanec „Friška“ z nitrianskej oblasti učil choreograf z amatérskeho súboru pri Fakulte telesnej výchovy a športu UK v Bratislave J. Blaho a tanec zo Šariša sólista tohto súboru J. Rinčo. Účastníkom kurzu premietli aj film z vystúpenia súboru Trenčan, takže si mohli pozrieť aj tanec, ktorý práve nacvičovali. Rozdali tiež notové materiály, pásky s nahratými melódiami nacvičovaných tancov a tiež odborné knihy. Nezabudlo sa ani na teoretickú stránku: o slovenskej ľudovej kultúre, o mieste folklóru v dnešnej slovenskej kultúre, o tanci a speve prednášali vynikajúci odborníci a znaci slovenského folklóru: Dr. St. Dužek, CSc, Dr. Sv. Švehlák, Dr O. Demo. Na konci sústredenia sa účastníci odobrali do Žiliny, kde si pozreli celoslovenskú prehliadku folklórnych dedinských skupín. Toto podujatie ukončilo dvojtýždenný kurz.

Štyri ročníky kurzu určite pomôžu záujemcom o slovenský ľudový tanec v ich práci. Okrem príjemných zážitkov si odnesli domov nové poznatky, ktoré budú môcť využiť.

EUGEN MIŠINEC

FUTBALOVÍ VIRTUÓZI

Na každom väčšom športovom podujatí sa medzi plejádou pretekárov spravidla vždy objavujú nové mená, ktorých nositelia vynikajú nad priemerom, prevyšujú svojimi výkonomi ostatných. Rodia sa skrátka nové športové hviezdy. Nepochybne aj tohoročné futbalové majstrovstvá sveta v Španielsku budú mať svoje hviezdy, ktorími sa milovníci tohto športu budú môcť nadehýnať nielen počas mundialu '82, ale aj v nasledujúcich rokoch. Dnes chceme pripomenúť mená niekoľkých už známych hviezd, s ktorými sa iste stretneme na tohoročnom mundiali.

V družstve NSR vari najjasnejšie žiari hvieza Karla Heinza Rummenigge, ktorého naposlasy už dvakrát uznali za najlepšieho hráča Európy. Je to znamenitý útočník, vynikajúci strelec, pre ktorého žiadna lopta nie je stratená. Od začiatku tr. je vo skvej forme, rovnako ako ďalší hráč NSR, obranca Manfred Kaltz (29 rokov), o ktorom sa tvrdí, že dokáže hrať prakticky na každom poste.

Medzi reprezentantmi ZSRR číslom 1 je rozhodne útočník Ramaz Šengelija z Dinama Tbilisi, 30-ročný, ktorého sme tento rok mohli obdivovať v Poľsku počas stretnutia Dinama s varšavskou Legiou. Veľko oporu sovietskemu mužstvu je aj Šengelijov spoluhráč z Dinama David Kipiani, skvelý technik, a večne mladý Oleg Blochin z Dinama Kyjev. Takúto trojicu útočníkov môže závidieť celý svet.

Taliani si veľa sľubujú po hre útočníka Paola Rossiho, ktorý sa po dvojročnej nútenej prestávke vrátil do národného mužstva. Už v prvom zápase za Juventus sa ukázal z dobrej

stránky a dokonca vsielil gól. Číslom 1 v mužstve bude však naďalej vynikajúci brankár Dino Zoff, ktorý napriek svojim 40 rokom nemá seberovného.

V mužstve majstrov sveta — Argentíny, ktoré sa bude opierať vo veľkej miere o zostavu z predošlého šampionátu, naďalej žiaria také hviezdy, ako Diego Maradona a Mario Kempes, ktorí pred 4 rokmi významne prispeli k vybojovaniu majstrovského titulu. Podnes nič nestratili zo svojej priebojnosti a techniky, typickej pre juhoamerický futbal.

Veľkou hviezdu francúzskeho tímu je predovšetkým 26-ročný útočník Michel Platini z AS Saint-Etienne, ktorý vlastne v každom zápasе dokáže streliť gól. Je kľúčovým mužom v stredovej osi a od jeho výkonu bude veľmi závisieť výkon celého tímu.

V maďarskom reprezentačnom celku vyniká najmä skvelý útočník, 27-ročný Tibor Nyilasi, znamenitý strelec, ktorý za posledných 8 ligových sezón nastrieľal 194 gólov, a vôbec v prialských a medzinárodných sretnutiach ďalších 540. Svoju hru nadviazal na veľké postavy maďarského futbalu spred 25 rokov.

Praktický všetci účastníci mundialu '82 majú vo svojich zostavách veľké hviezdy. Napr. v družstve ČSSR to budú Vizek, Kozák, Nehoda, v poľskom tíme Szarmach, Boniek, v Anglicku Kevin Keegan, v Rakúsku Hans Krankl, v Peru Teofilo Cubillas a mnoho, mnoho ďalších. Kto k nim pribudne tento rok?

JÁN ŠPERNOGA

hviezdy * * * * * svetovej estrády

IRENA SANTOROVÁ

Hovorí sa o nej, že je to „prvá dáma polskej pesničky“. Jej pesničky Vrátiš sa sem, valčík Embarass, Maľičký znak, nahraná v rozhlasove, získala obrovský úspech. Mnoho ďalších sa stávalo slágrami a dostávali sa na prvé miesta z oznamu najpopulárnejších pesničiek.

Potom prišli ďalšie úspechy. Na prvom medzinárodnom festivale v Sopote jej valčík Embarass získava tri hlavné ceny. Na festivale v Opoli opäť prvá cena za pesničku Vrátiš sa sem. Potom vavríny na zahraničných festivaloch: v Rio de Janeiro, Tokiu, Moskve atď. Pozývali ju na turné skoro všetky súviediely.

Irena Santorová býva vo Varšave, v najmilšom meste — ako spieva v jednej zo svojich pesničiek. Haló Varšava, Valčík Varšavy, Bývame na Hořej ulici — to sú iba niektoré z jej pesničiek, venované tomuto mestu. Ostatne nenadarmo ju nazývajú „speváčkou Varšavy“.

„Prvá dáma polskej pesničky“ — Irena Santorová nie je hviezdom jednej sezóny, ale ozajstnou veľkou speváčkou v pravom zmysle tohto slova. Menia sa štýle, prichádzajú nové módy, ale ona je stále populárna. Mnohí sa zamýšľali, v čom spočíva tajomstvo jej mnohoročných úspechov. Neobjavili však nič iné okrem talentu a pracovitosti. Uplývajú roky a ona stále spieva pekne a na jej lyrické, náladové piesne čakajú, ako vždy, zástupy obdivovateľov.

J.S.

ON A ONA

A.F. Je známe, že muž po štyridsiatke dosahuje svoj životný vrchol, najmä v duševnej činnosti, ale zároveň začína fyzicky ochabovať. Ako tomu predchádzať?

Ubiehajúci čas, samozrejme, nemožno zastaviť. Starnú všetci, ale tento proces je u každého iný. Majú na to vplyv rôzne činitele, ako sú dedičné predpoklady, prekonané choroby, životné podmienky, životospráva a pod. Nesmieme však čakať až do štyridsiatky a až potom začať bojovať s blížiacou sa starobou.

Otázka práce je tu zvlášť dôležitá. Vyvoláva väčšiu alebo menšiu únavu, ktorú môže odstrániť jedine odpočinok. Spôsob oddychu by mal zodpovedať druhu vykonávanej práce. Aby bol dostatočne účinný,

musí uvoľniť a obnoviť predovšetkým tie časti tela, ktoré sú pri práci najzataženejšie. Robotník, ktorý pracuje telesne, potrebuje telesný oddych, aby si oddýchli unavené svaly. Pracovník, ktorý sedí celý deň za písacím stolom a rieši rôzne problémy, potrebuje vo volnom čase čo najviac pohybu na čerstvom vzduchu a úplné odpútanie sa od duševnej práce. Kvalifikovaný robotník, ktorý výkonáva zmiešanú (dúševnú i telesnú) prácu, potrebuje aj „zmiešaný“ typ odpočinku.

Základom telesného a duševného zdravia muža v zrelem veku je predovšetkým pravidelná každodenná hygiena, striedacie stravovanie, obmedzovanie alkoholických nápojov a nikotínu a pravidelný pohyb na čerstvom vzduchu spojený so športom. Vedľa rokov po štyridsiatke sú krásne. Preto by sme ich mali plne využiť a pritom si ich aj šetríť.

TETA DORA

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje známeho slovenského divadelného a filmového herca, autora mnohých znamenitých postáv, najmä komických, aj v televíznych inscenáciach a filmoch. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie. Medzi tých, čo pošli správne odpovede, vyžrebujeme knižné ceny.

V Živote č. 4/82 sme uverjnili snímku známeho amerického herca Petra Falcka. Knihy vyžrebovali: Halina Warciaková z Harkabuza, Mária Mošová z Novej Belej, Marta Václavová a Hana Košutová z Čiernej Hory a Mária Hlaváčová z Fridmana.

Život navrhuje na recitačné súťaže

Viliam Turčány

ZEM

Podľa vôd a voľných polí v okoli,
ani nevieš, len ťa srdce zaboli,
že sa krok tvoj neodtláčal do hrudy,
že si inam rozsial svoje osudy,
ušiel z domu ako iní zbabeli,
čo si radšej v sebaklame vraveli:
že my už tú pôdu nezúrodníme,
dostaneš ty inú zem a iný dom,
skromný život bez šťastia i bez pohrôm.
Lenže zem a hlas jej nikdy neznemie,
lenže nikto nie je vlastne bez zeme:
vzide zrno v každej zemine,
velká láska nikoho tu neminie;
i ten, kto s ňou počtuje a kramári,

lahne s láskou, lahne aspoň na máry;
márne beží, márne sa jej vymyká,
dopadne ho napokon jak vinník —
lebo pôda svoje práva pýta si,
nech jej syn i šablu za ňu vyťasí;
ved' jej byle z rán ho zase vystrábia:
nech zas seje, obilie nech dorába!
Podla vôd a voľných polí navôkol
akoby zrak bol ti zrazu namokol,
zazrúc, jak sa vtláča riasa do riasy,
ako klasy túlia sa, jak dvoria si,
ako šuštia, šuškajú si intimne,
či si ich už všimne kto či nevšimne;
šumia, že si tiež syn tejto roviny,
že si taktiež človek rodny, rodinný
a že bys' ich volaniu mal vyhovieť,
zvučat na ich otázky jak odpovede —
lebo dotiaľ nespocinieš spokojne,
kým si ťa zem nezbudí a nedojme;
bo ak je aj v duši struna zlomená,
v niekom inom vyrazi jej ozvena;
lebo hoc aj mŕkví sme, hoc neznieme,
zem vždy volá — zem, tá nikdy neznemie!

JINDŘICH WIELGUS

Umělecký vývoj Jindřicha Wielguse (nar. 26. 2. 1910 v Karviné na severní Moravě) bol preducen prostredím, ve kterém tento významný sochař vyrůstal. Jeho rodný kraj je plný těžních věží a hald. Vyučil se řezbářem a studoval na škole uměleckých řemesel v Brně i na Akademii výtvarných umění v Praze. V letech 1937 až 1938 pobýval jako stipendista na Accademia di Bella Arti v Rímě.

V díle akademického sochaře Jindřicha Wielguse se výrazně projevují dvě téma: život horníka v nejrozličnějších okamžicích a postava ženy i matky. Pro celou tvorbu pak jsou typickými znaky jednoduchost, prostota, lyrickost a velkorysost. Uměleckým sochařským materiélem je nejen hlinina, ale i kámen, mramor, bronz a dřevo, k němuž umělec dovede přistupovat s obzvláštní citlivostí.

Wielgusova tvorba představuje v českém výtvarném umění jednu z nejcennějších hodnot a v socialistické kultuře poválečného Československa má své pevné místo. Promlouvá z ní zcela jednoznačně umělcovo nezlomné přesvědčení: „Umění tím, že člověka cele naplní a ovládne jeho mozek a srdce, je nejbližše všemu, co jej dělá člověkem v pravém slova smyslu. Mělo by proto člověku přinášet to, co jinde stejně může nalézt.“ (zkr.)

MAGDA HRABÁKOVÁ,
Orbis

slovník Života

POLSKY SLOVENSKY ČESKY

88

V slovenčine treba dávať pozor, aby sme nezamenili hlásky v slovách, lebo tým môžeme zmeniť význam slov: bridký (odporný) — britký (ostrý); čajník (nádoba na čaj) — čajovník (ker); darobný (lenív) — daromný (márný); divák (kto sa na niečo divá) — diviak (divá svíňa); doviesť (odprevadiť pešo) — dovezť (dopravit na voze); dreň (v kosti) — drieň (ker); kľať (pichat, zabíjať) — kliať (zlorečiť); kóta (výškový bod) — kváta (časť, podiel); mäta (zelina) — méta (ciel); mravčí (odmravec) — mraučí (od mraučať); náprsník (na košeli) — náprstník (zelina); nevera (nevernosť) — neviera (strata viery napr. v úspechi); noška malá noša) — nožka (malá noha); obor (veľký človek) — odbor (oblasť činnosti); ohrnut (nos) — odhrnut (záclonu); odlev (z pohára) — odliv (morský); odvodíť (vzorec) — odvodniť (močiar); opis (osoby, veci) — odpis (kópia): iné je popis (súpis ľudu, statku, atď.), os množné číslo osi, napr. zemská) — osa (množné osy, hmyz); osobitný (svojský) — osobitný (oddelený).

POESKY	SLOVENSKY	ČESKY
komunikácia	rádiové spojenie	rádiové spojení
radiowa	dopravné	dopravní
strodi	prostriedky	prostředky
komunikácijská	dopravný	dopravní
komunikacyjny	komuniké,	komuniké,
komuni-kat	správa	zpráva
komunikat	správa o počasi	zpráva o počasi
meteorologiczny	vládna	vládní
komunikat	správa	zpráva
rządowy		

komuni-kovač	podávať správu	podávať zprávu
komuni-kovač sie	stýkať sa	stýkat se
komunista	komunista	komunista
komunistyczny	komunistický	komunistický
komunizm	komunizmus	komunismus
konač	dokonávať, umierať	dokonávat, umírat
konajúci	umierajúci	umírající
konar	konár	velká větev
konarzys-ty	rozvetvený,	rozvětvený,
koncentracja	košatý	košatý
obóz	koncentrácia	koncentrační
koncentracyjny	koncentrány	tábor
koncentrat	koncentrát	koncentrát
koncentrować	koncentrovať	koncentrovat
koncentryczny	koncentrický	koncentrický
koncentryczny	sústredená	soustředná
ogień	paľba	palba
koncepcja	koncepcia	koncepce
koncepcyjnie	koncepcne	koncepcně
koncept	koncept, nápad	koncept, nápad
koncern	vtip	vtip
koncert	koncern	koncert
koncesja	koncessia	koncese
koncesjo-	dávať	dávat
nawać	koncesiu	koncesi
koncesjonowany	koncesný	koncessní
koneha	mušľa	mušle
koncha uszna	ušnica	boltec.

ĽUDIA

ROKY

UDALOSTI

JÚN — ČERVEN

1.VI.1822. V Hnušti v Slovenskom rudoohorí sa narodil Ján Francisci Rimavský, slovenský národný buditeľ, spoluakladateľ a čestný predsedajúci Matice slovenskej. Bol básnikom, publicistom, politikom a organizátorom slovenského kultúrneho života, účastníkom povstania v rokoch 1848/49 a zberateľom ľudovej slovesnosti. Vydať prvú zbierku slovenských povestí (um. 7.III.1905 v Martine).

1.VI.1942. Výzva Poľskej robotníckej strany k poľskému národu o zosilnenie ozbrojeného boja s hitlerovským okupantom.

1.VI.1942. Na strelnici v Prahe-Kobylisach nacisti popravili Vladislava Vančuru, významného českého pokrokového spisovateľa, národného umelca. Svojou tvorbou zaujal osobitné miesto v modernej českej literatúre, vo filme a divadle. (nar. 23.VI.1891 v Prahe).

2.VI.1922. V Prahe umrel Václav Myslbek, vynikajúci český sochár a zakladateľ novodobej tradície českého sochárstva (nar. 20.VI.1848 v Prahe).

3.VI.1972. V tento deň nadobudli platnosť zmluvy podpísané medzi Nemeckou spolkovou republikou a Poľskom i Sovietskym zväzom, ktoré znamenali posledný politický akt vyplývajúci z porážky Nemeckej říše. Týmto politickú mapu povojnovej Európy, v tom aj terajšie hranice Poľska na Odre a Lužickej Nise a hranice území obývaných nemeckým národom uznali bez výhrad za konečné a nerušiteľné.

4.VI.1872. Vo Varšave umrel Stanisław Moniuszko, významný poľský hudobný skladateľ, organista, dirigent a pedagóg, tvorca poľskej národnej opery (nar. 5.V.1819 v Ubieli v Bielorusku).

5.—10.VI.1967. Izraelská agresia na arabské krajinu: Egypt, Sýria a Jordánsko, začiatok podnes trvajúceho ozbrojeného konfliktu na Blízkom východe. 5. jún je Dňom medzinárodnej solidarity s arabským nárom.

6.VI.1944. Spojenecké armády sa vydali v Normánsku vo Francúzsku, ktoré okupovalo Nemecko. Bola to najväčšia tohto typu výsadkárska operácia v druhej svetovej vojne, ktorá znamenala začiatok západoeurópskeho frontu regulárnych ozbrojených spojeneckých síl. Oslobodila okupované krajinu západnej Európy a obsadila západné Nemecko po Labe. Tejto invázii sa zúčastnila poľská armáda a československé vojská na západe. 4. mája 1945 sa spojenecké a sovietske vojská stretli na Labe.

10.VI. Deň pohraničiarov.

10.VI.1942. Na odvetu za vydarený atentát československých vlastencov na „protektora Čech a Moravy“, Gruppenführera SS a generála policie — R. Heydricha, uskutočnený v Prahe 27. mája 1942, sa nacisti rozhodli kruto pomstíť na obyvateľoch baníckej obce Lidice pri Prahe, aby sa stala odstrašujúcim príkladom. Na svitan 10. júna nacisti obklipili dedinu. Podľa záznamov mali Lidice 494 obyvateľov. Všetkých prítomných — 173 mužov na mieste zastrelili. Najstarší mal 84 rokov, najmladší necelých 15. 19 mužov chytených neskôr a 7 žien popravili v Prahe. 195 lidických žien poslali do koncentračného tábora v Ravensbrücku; časť z nich sa dostala aj do Osvienčima. 60 sa nedožilo oslobodenia. 104 detí odvlekli počiatne do tábora v Lodži a potom do Nemecka na ponemčenie. Po vojne sa do Lidíc vrátilo iba 16. Všetky budovy v Lidiciach spálili bud' vyhodili do vzduchu a celé územie zaorali. Po vojne vedľa zničených Lidíc vznikli nové.

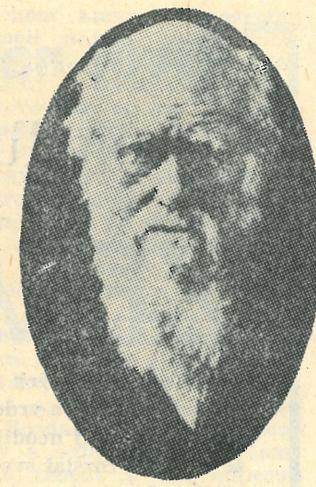
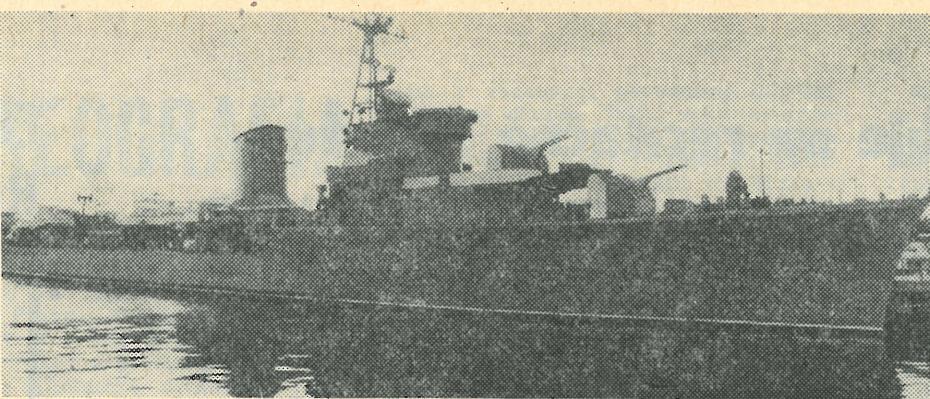
12.VI.1967. V ZSRR odpálili kozmickú raketu s automatickou medziplanetárnej stanicou Venuša 4, ktorá 18.X.1967 pristala na Venuši. Bolo to prvé mäkké pristátie na tejto planéte.

14.VI.1947. Tento deň — na siedme výročie odoslania do Osvienčima prvého transportu väzňov, otvorili v tomto hitlerovskom vyhľadzovacom tábore Múzeum mučenia poľského národa.

18.VI.1882. V dedine Kovačevci v západnom Bulharsku na narodil Georgij Dimitrov, významný činiteľ bulharského a medzinárodného robotníckeho hnutia (um. 2.VII.1949 v sanatóriu pri Moskve).

22.VI.1527. Vo Florencii umrel Niccolo Machiavelli, najvýznamnejší taliansky politický spisovateľ, diplomat a historik. Jeho najznamajšie dielo Knieža sa považuje za prameň politickej doktríny, nazvané podľa neho machiavellizmom, ktorá odporúča uplatňovať lesť, silu a pokrytie na dosiahnutie cieľov (nar. 3.V.1469 vo Florencii).

28.VI.1577. V Siegen sa narodil Peter Paul Rubens, najväčší flámsky maliar z obdobia baroka. V jeho maliarstve dominovali náboženské a mytológické námety, mnichofigurálne kompozície, portréty a krajinky. Je autorom ok. dvoch tisíc obrazov, návrhov goblenov, kresieb a skíc, ktoré patria k najcennejším zbierkám svetového múzejníctva (um. 30.V.1640 v Antverpách).

Koncom júna sa už tradične koná Sviatok mora a v jeho rámci — 27. júna — Deň námorníkov, rybárov a lodiarov. Tento sviatok oslavujeme už 37. raz po znovuzískej poľského pobrežia v pamätných jarných dňoch roku 1945. Splnil sa tým zároveň historický odzak, obsiahnutý v dokumente Meška I. Dago-me Index z okolo roku 990, ktorý stanovi vtedajšie hranice Poľska ako tiahnúce sa o.i. pozdĺž Odry a Longum Mare, čiže „dlhého mora“, po krajinu Prusov.

Osobitné miesto v dejinách pobrežia má Gdansk — hlavné námorné mesto Poľska, s bohatými dávnymi a úplne novými dejinami, plnými udalostí, ktoré napriek nemeckému násiliu — sa stalo symbolom nerozlučiteľného historického a etnického vzäzku s poľským štátom.

Po oslobodení bol Gdansk a celá krajina jednou veľkou ruinou, v nulovom bode bola ekonomika zničená okupantmi.

„Naokolo len ruiny a ruiny“ — popisoval svoje dojmy na druhý deň po oslobodení Gdanska dopisovateľ Poľskej tlačovej kancelárie. „Horí obrovské množstvo domov a páľava dochádza až k nám spolu so zápalom mŕtvol a spálenin. Vchádzame na Dlugi Targ, pozostatky radnice, pozostatky Artušovej kúrie. Všade plameň a dym. Iba vývesné tabule a tabuľky s názvami ulíc nechcú horieť a oznamujú to, čo bolo a čo sa pred očami mení v ničotu.“

A práve vtedy celá spoločnosť Gdanska a krajiny, bez ohľadu na rozdielne presvedčenia, začala spoločným úsilím odstraňovať hory trosiek, rekonštruovala krajiny, začínala nový život.

V súčasnosti je Gdansk jedným z najkrajších tisícočinných miest Poľska a Európy a jedným z troch (popri Gdyni a Stetíne) najdôležitejších poľských prístavov. Vždy vzbudzoval živý záujem sveta a príahuje tisíce turistov. Svedkom jeho najväčších dejinných udalostí a miestom najnádhernejších historických pamiatok je štvrt v strede mesta — stredoveké Hlavné mesto, ležiace pri Motlawe. Na jeho ústrednom námestí, nazvanom Dlugi Targ, sú nádherné meštianske domy z 15. storočia, ktoré patrili meštanom, členom mestskej rady a najbohatším obyvateľom mesta. Nachádza sa tu aj Artušová kúria, vybudovaná v 14. storočí na sídlo kupeckých cechov a Neptúnova fontána — symbol spojenia mesta s morom. Týči sa tu až dávna radnica Hlavného mesta s 86-metrovou gotickou vežou, zavŕšenou štíhlou kupolou a sochou kráľa Zigmunda Augusta. V radnici je teraz Múzeum dejín Gdanska. Každý deň z prístavu Gdanskej plavby pri Zelenej bráne, ktorá uzatvára Dlugi Targ od Motlawy, vychádzajú počas sezóny výlety po prístave, na Westerplatte a na dlhšie trasy o.i. do Gdyne a na Helský poloostrov.

Nepoznáme meno zakladateľa Gdanského hradiska. Podľa legendy prišiel na dvor Boleslava Chrabrého, kde prijal krst z ruk biskupa Vojtecha a na odmenu dostal piastovskú princeznú za manželku. Po byt v Gdansku pražského biskupa Vojtecha z rodu libických kniežat dokumentuje Život sv. Vojtecha, napsaný latinsky v roku 999. Hovorí sa v ňom, že sv. Vojtech počas misionárskej púti k pohanským Prusom, prišiel v roku 997 do mesta Gdanska (ad urbes Gyddanyze) spolu so svojim bratom a vojenskou družinou Boleslava Chrabrého a krstil jeho obyvateľov. Pripadalo by to na obdobie, keď viedol prvý gdanský knieža alebo jeho syn.

Už pred tisíc rokmi Gdansk bol rušnou a ľudnatou prístavovou osadou, ktorá mala ráz pomerne došť veľkého mesta, so silným hradiskom, sídlom gdanských kniežat, ktorí podliehali poľskému vladárovi.

V Gdyni pri pobreží vedľa Skweru Kościuszki stojí vojnová loď — múzeum, torpedoborec Blyskawica, ktorá sa čestne zapísala v dejinách poľského vojnového loďstva. V máji 1940 sa zúčastnila obrany Nórsku, neskôr jej bojová cesta viedla cez Dunkerku, desant v Severnej Afrike, inváziu v Normandii. Bojové plavby v celekovej dĺžke 146 000 morských mil sa zapísali v dejinách torpedoborca potopením 2 hitlerovských vojnových lodí, poškodením 3 ponoriek, zostrelom 4 lietadiel. Po vojne Blyskawica plnila dôležitú úlohu v školení mnohých ročníkov námorníkov a dôstojníkov obrodeného vojnového loďstva.

HLAVNÝ časť expozície tvorí stála výstava, ktorá zobrazuje tisícočné dejiny poľských zbrani na mori. Ukazuje o.i. boje kaperskej flotily s Krížiakmi, bitky poľského loďstva so švédskymi vojenskými loďami, boje na mori a pobreží počas druhej svetovej vojny, ako aj rozvoj moderného vojnového loďstva PIR. Blyskawicu každý rok navštieva vyše 250 000 turistov.

Kúria legendárneho kráľa Artuša a Neptúnova fontána — symbol spojenia Gdanska s morom.

stává se i toto...

UFO? Existujú už predpoklady, ktoré asi dovolia vysvetliť tajomstvo „letajúcich tanierov“. Totiž takéto objekty malo vraj konštruuovať po vojne vojenské letectvo USA, ktoré robilo pokusy s novými druhmi zbrane. Jeden z takýchto „tanierov“ sa objavil nedávno v leteckom múzeu vo Virginii. V informácii pripojenej k tomuto exponátu sa uvádzá, že ideu prevzali z dobytých na nacistoch laboratóriach výskumov s rôznymi nápadmi „wunderwaffe“.

PIRÁTI S DLOUHÝMI NOŽIAMI, tzv. perangami, pripadajú obchodní lodi nedaleko Singapuru a rabujú je. Na rozdíl

od dávnych pirátov, ktorí užívali džunku, moderní piráti mají rýchle motorové lodi. Na palubu vybrané lodi házejí zvláštne háky a pak vylezou nahoru zručne ako nejlépe vycvičení výsadkáři. Jsou oblečení len v plavkách. U žádného se nevyskytuje tak tradičná pirátská ozdoba, ako náušnice v jednom uchu.

KEBY OD DINOZAURA. Takto by vyzeral človek, keby pochádzal od... dinozaura. Zaujímavú teóriu o evolúcii organizmov predložil prednedávnom kanadský paleontológ prof. Dale Russell z univerzity v Berkeley (Kalifornia, USA). Podľa neho jeden z druhov dinozaura, ktorý žil pred 78 miliónmi rokmi, mal výrazné možnosti evolúcie na inteligentnú bytosť. Tento obrovský plaz mezoickej éry bol už skoro dvojnásobným zvieratom. Teda ako dinozauri, boli by sme plazni so zelenou, bez-

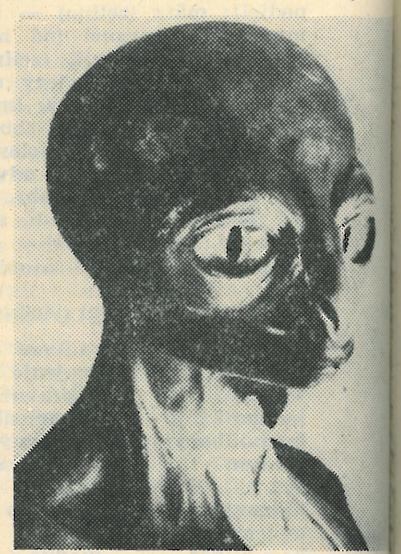
Polská televize vysílá v poslednej pútavý seriál o Darwinovej plavbe sveta. I naši čtenári ho sú zájmem sledují na obrazovkách ihneď vysvetliť se o Darwinovi něco více. O jím nabízíme náš dnešní článek.

Zeměkoule spočívá pevně uprostřed všechny míra a korunou stvoření je věk, nadaný božskou jiskrou. Je ustáleným obrazem světa otřásl devětadvátkem Galileem Galileem a Charlesem Darwinem, autor učení o původu druhů. Darwin vydával na svou významnou cestu kolem světa, nazval to „druhým narozením“. Teorie, kterou vyvodil ze svých pozorování, se „druhým stvořením světa“.

Nedá se říci, že by byl Charles Darwin nějaké zázračné dítě. Návštěvou byl hned od začátku jeho zájemu o přírodu. Chlapec rád hrál brouky a motýly, než se učil matematiku a latinu. Začal nejdříve studovat medicínu, ale po čtyřech setech se dal na teologii, kterou už jako bakalář. Mohl se tak stát významným farářem zajímajícím se o přírodní vědy, a svět by zůstal po stejném jako před ním. Ale všechno to bylo být jinak.

Britská admirala se totiž rozhodla vyslat loď na cestu kolem světa, aby dala podrobne zmapovat břehy Ameriky a Austrálie. Na palubě měl také přírodnovědce. Pro mladého Darwina tím začala nejdůležitější část jeho života. Dostal se díky tomu do těch nejkrásnějších a nejzajímavějších krajů, jaké si jen přírodovědce může přát. Dnes každý biolog v širokém oboru praktických zkoušek je prvním předpokladem této vědy za Darwinových časů tomu bylo j. Učenec seděl ve své komůrkce a se věnoval různým výzkumům. Až Darwinovi se dostala mimořádná příležitost dostat se „do terénu“.

vlasou pokožkou, so svetielkujúci svetlými očami a trojpalcovými dlanimi...

DRUHÉ STVOŘENÍ SVĚTA

které poznatky, základ jeho pozdější teorie, mu tehdy doslova spadly do klína.

Cesta skončila 2. října 1836 a tím i sezení období v Darwinově životě. Oženil se s Emmou Wedgwoodovou, krásnou, roztomilou a také bohatou dívkou, což pro Darwinovo zajištění jako „soukromého“ vědce nebylo bez důležitosti. Darwin sám napsal: „O svém dalším životě nemám co psát s výjimkou toho, že mi vyšly různé knihy.“ Kromě cestopisu bylo těch „různých“ knih celkem patnáct, mezi ním Vznik druhů.

Darwinův význam se nám lépe ujasní, nahlédneme-li blíže do epochy, v níž se on sám stal iniciátorem nového vědeckého postoje. Když se Darwin narodil, byl Napoleon u vrcholu moci. V roce Darwinova narození — 1809 — opublikoval v Paříži J.B. Lamarck jako první zeela seriózně „kačírské“ představy o měnitelnosti druhů. Nic nemělo být nadále pravdu, co bylo pravdu po tisíciletí. Vždyť přece v bibli je psáno, že Stvořitel sám stvořil „jednoho každého podle pokolení jeho“, a středověká tradice vycházela z této jistoty: „Na světě žije tolik druhů, kolik jich na počátku bylo stvoreně.“

A přece musela tato jistota ustoupit přesvědčivosti faktů. Podobnost mezi různými živými tvory, jejich společné znaky a usporádání, jejich systematický vztah k tomu či onomu typu vyžadovaly vysvětlení, které se nedalo vyčíst z bible ani ze středověkého učení. Kličem k vyřešení tohoto tajemství je slůvko „vývoj“. Druhy se nezachovaly vedle sebe od rajské zahrady až do současnosti, ale vznikaly jeden po druhém, přičemž neustálá změna druhů postupovala kupředu až ke „koruně všeho stvoření“. Do teorie evoluce je totiž zahrnut i člověk. Už Lamarck řekl, že jeho představa o evoluci se vztahuje na celou živočišnou říši „až k onomu druhu opic, který, veden potřebou vládnout a dívat se daleko kolem sebe, se snažil stát vzpřímen, a tak se stal dvounožcem, člověkem.“

KRÁTKY ROZUM. Ludové príslovie hovorí, že od vody je rozum krátky. Našlo to svoje vedecké zdôvodnenie v röntgenovských výskumoch ľudí pijúcich a nepijúcich, ktoré robil celé roky jeden austrálsky lekár. Stačí ak niekto pije denne päť pohárov vína alebo piva, a u takého človeka oveľa rýchlejšie prebieha proces stárnutia a celkom výrazne sa sevrkáva mozog. Teda pozor s pitím alkoholu.

MEMOÁRY EDDIEHO. Eddie Fisher, populárni americký zpěvák a herec, čtvrtý (ač kráťec) manžel Lizy Taylorové, napsal nedávno svůj životní paměti. Lze říci, že jsou jedním velkým holdme pro slavnou hvězdu Marlenu Dietrichovou, dnes 93letou. Kromě okázalé poety však memoáry obsahují hrubou a nešetrnou beztaktnost. Fisher totiž popisuje svou sice krátkou, ale vásnivou milostnou příhodu s Marlenou, starší o více než dvacet let.

V čem tedy vlastně spočívá Darwiniův přínos, když dokonce i ten předpoklad původu z opice vyslovil jako první Lamarck? Teprve Darwin dal naprostě jednoznačně vědecké vysvětlení představám o změně druhů. V nesčetných poznámkách sesbíral všechna dostupná fakta, především prostudoval zkušenosť pěstitelů zvířat a rostlin. Což pod jejich rukama nevznikly docela nové druhy? Darwinovi bylo stále jasnéjší, že „pěstitelův výběr je klíčem k úspěchu člověka při vytváření užitečných ras rostlin a zvířectva“, jak se praví v jeho deníku.

V roce 1842 vznikly první náčerty a v roce 1844 text spisu, který však měl být podle Darwinova přání uveřejněn teprve po jeho smrti. Možná, že by si byl vzal výsledky celé své vědecké práce s sebou do hrobu, nebýt toho, že mu jistý mladý biolog oznámil, že celé učení o původu druhů je jeho batatský výsledek. Darwin tím byl hluboce dotčen. Nejprve seznámil veřejnost se stručnou verzí obou svých rukopisů a potom začal psát své hlavní dílo. Vyšlo 24. listopadu 1859 a první vydání bylo ještě téhož dne rozebráno. Současníci byli buď hluboce pobouřeni, nebo navýsost nadšeni. Mnozí žáci byli radikálnější než sám mistr. Zahrnovali člověka přímo do nového učení, kdežto Darwin ve své knize jen naznačoval: „Světlo padne také na původ člověka a jeho dějinu.“

Teprve dvanáct let po knize O vzniku druhů přichází Darwin s dvousazkovým dilem O původu člověka. Člověk, říká nyní, pochází z předka podobného opici a přirozeným výběrem se z něho postupně vyvinul: „Jen náš přirozený předsudek a ona domýšlivost, která inspirovala naše předky k tvrzení, že pocházejí z polobohů, nám bránila vyvodit tento závěr.“

Stalo se to před lety, když Fisher byl mladým mužem a Malrena atraktivní ženou ve středních letech. O jejím flirtu s Fisherem skoro nikdo nevěděl, ve svých memoárech se sama o něm ani nezmínila. A Fisher mj. napsal: „Ona mne naučila všemu, co je v láse i v životě nejdůležitější. Je to jediná žena, na kterou do smrti nezapomenu ...“

PILULKA PRE MUŽOV. Italiana farmaceutická firma dala do predaja antikoncepcný prostriedok pre mužov. Receptúra je samozrejme tajomstvom firmy, známe je iba to, že prášok, ktorý sa nachádza v obliatke, pôsobí už o dve minuty po konzumácii. Jeho spolahlivosť vypočítali na 94 perc. (antikoncepcná pilulka pre ženy — 98,5 per.), pričom nemá žiadne vedľajšie účinky.

Na Pražském hradě stojí dům,

který byl za vlády nejslavnějšího českého krále Karla IV. sídlem purkrabího — nejmocnější osoby po králi.

Od roku 1963 se stalo bývalé purkrabství střediskem všech československých dětí, významným kulturně politickým, výchovným a zájmovým centrem.

Branou se znaky starobylých purkrabských rodů projdeme na dvůr s radami bělostných židlí a záhonu květin. V létě se tu pořádají divadelní představení, děti se tu setkávají s významnými spisovateli, herci, zpěváky, vědeckými pracovníky, hudebníky, filmovými umělci, sportovci a výtvarníky.

Pojďme ale dále, ke skleněné vstupní hale, která byla přistavěna až při rekonstrukci v letech 1960—63, stejně jako sousední atrium. Šatna i ostatní místnosti v přízemí jsou původní. Projdeme výstavní halou, kde se dětem pravidelně představují přední českoslovenští fotografové a výtvarníci, okolo jidelny do prvního patra.

První sál patří najmladším pionýrům. Hned vedle je síň pro starší děti. Ty už tu nemají hračky, ale promítátku, slovníky — to, co se potřebuje při besedách, setkáních se zahraničními kamarády, při akcích k důležitým událostem a výročím.

V klubovně výtvarného umění je rušno každý den. Děti v ní mají k dispozici malířské a sochařské stojany

Velký zájem je o výtvarné kroužky (Foto ČTK)

a police, kde jsou vystaveny nejlepší práce, i odbornou poradu některého z akademických malířů, kteří za děti providelně docházejí. A malovat děti dovedou. Dokazují to ceny, které si přivezly z mezinárodních výstav, i ty, které získaly v soutěžích, jež pořádá Dům československých dětí.

Dům československých dětí na Pražském hradě připravuje pro děti od 6 do 15 let průměrně 40 programů měsíčně. Děti v něm mají k dispozici nejrůznější herny, čítárny, hudební místnosti apod.

V čítárně se děti seznamují nejen s díly významných světových spisovatelů, ale také s povídkaři, básničkami a reportážemi svých kamarádů z klubu mladých čtenářů. Mezi děti docházejí spisovatelé a ti jim citlivě poradí.

Hudební síň je vybavena gramofonovou aparaturou, sbírkou desek a hudebními nástroji. Děti se tu hudebně vzdělávají samy i pod vedením umělců.

Svoji klubovnu tu mají i technici a přírodovědci. Mladí radioamatéři si v ní postavili vlastní krátkovlnou vysílačku, jejíž prostřednictvím navazuji spojení se zahraničními radioamatéry a v pravidelném vysílání seznamují posuchače s činností Domu československých dětí.

Nejprezentativnější místnosti domu je síň družby. V ní pracuje klub mezinárodního přátelství. V něm se pionýři prostřednictvím dopisování, besed a společných cest seznamují se životem svých vrstevníků v zahraničí a s činností jejich pionýrských skupin.

V síni družby končí naše prohlídka Domu československých dětí na Pražském hradě, velmi oblíbeného výchovného kulturního střediska (ročně ho navštíví půl druhého milionu dětí), kterému bude 5. října devatenáct let.

stáva sa
aj takto...

REPISKA

ŠKOLA NA OKRAJI GMINY

Nevelká obec Repiska má až dve základné školy. Jedna z nich sa nachádza v centre Bryjovho Potoka. Riaditeľom školy je Stanislaw Baran. Hoci v tejto škole je len prvý rok, na Spiši a v tých končinách nie je nováčikom. Predtým skoro osemnásť rokov učil v základnej škole v Jurgove. Rád spomína na svoje učiteľské začiatky, keď ako rodák od Ľačka siel učiť na Spiš. Hovorilo sa vtedy, že tam bývajú veľmi nedobrí ľudia. Skutočnosť však bola celkom iná ako tieto neprijemné ohováračky. Dnes sa nad tým už iba poušmeje. Cíti sa tuná dobre a dobre sa mu spolupracuje aj s tunajším obyvateľstvom a rodičmi.

„Je to najbiednejšia škola v našej Gmine“ (Bukovina Tatranská) — hovoria svorne všetci štýria tunajší učitelia. Školská budova je už stará, nevyhovuje dnešným požiadavkám. Vybavená je taktiež starým zariadením, iba lavice sú novšie. Všimol som si, — a na návštive v škole som bol už druhýkrát — že učitelia nemajú pre seba vlastnú miestnosť. Úlohu učiteľskej zborovne plní po celý čas trieda. Domnievam sa, že k tomu, aby sa podstatne zlepšili vyučovacie podmienky,

je potrebná nová škola. Ale na novú školu bude treba asi dlho čakať. To však neznamená, že v starej škole nemožno vytvoriť lepšie podmienky. Zatiaľ tuná žijú a pracujú akosi na boku, zabudnutí a odkázani sami na seba, daleko od ostatného sveta. V súvislosti so skráteným vyučovacím časom (neučia v sobotu) pracujú každý deň od rana do neskorého popoludnia. Iba najmladšia učiteľka Eva Samogórová býva priamo v Repiskách — v Bryjovom Potoku, ostatní dochádzajú zo susedného Jurgova a Čiernej Hory. Cez leto za krásneho počasia je aj príjemne prejsť sa, ale v zime je to namáhavá cesta.

V škole sa učí 52 detí v premennom systéme, čo znamená, že I. triedu otvárajú iba každý druhý rok. V tomto

školskom roku chýbala II. a IV. trieda. „Žiakov máme ako v každej škole“ — vravia — „jedni sú dobrí, ale nechybajú ani takí, ktorí sa nechce učiť.“

Na slovenčinu chodí 9 žiakov. Nie je to veľa, najmä, keď spomenieme takú závažnú okolnosť, že veľa Repiščanov pracuje na Slovensku. Slovenčinu vyučuje skusená, dlhorocná pedagogička, krajančka Anna Slabyová. V škole je však aj druhá slovenčinárka, naša krajančka Mária Jachowcová, rod. Gombóšová. Žiaci sú rozdeľení do dvoch skupín (I—IV, V—VIII). Učiteľka Anna Slabyová mi ukazuje všetky učebnice, z ktorých sa žiaci učia a očotne ma informuje o priebehu vyučovania. Vidno, že jej vyučo-

vanie slovenčiny spôsobuje radosť a že všetky otázky súvisiace s ním je hľadko ležia na srdeci.

„So žiakmi nemám problém“ — hovorí — „vede sú to najlepší žiaci v škole“. Nechápe však ani ona a ostatní učitelia, prečo rodičia posielajú také žiakov na vyučovanie slovenčiny. Deti sa sice vyhovárajú na ľažnosti, že musia byť hodinu dlhšie v škole, ale rodičia im v tom napomáhajú, keď tie výhovorky zohľadňujú. Vedľa dieťa v tomto veku nemôže vedieť, čo je preňho dobré a potrebné. O tom musia rozhodnúť rodičia. Malí by si pritom uvedomiť takú závažnú skutočnosť, že za tú jednú hodinu sa ich deti učia svoj materinský jazyk.

Aby som sa mohol na vlastne oči presvedčiť, ako vyučujú slovenčinu v tunajšej škole, prijímal pozvanie učiteľky a riaditeľa a zúčastňujem sa na jednej minihodine. Žiaci sú troška hanliví, ale vidno, že majú radosť z návštevy a že sa radi učia slovenčinu. Ukazujú mi aj svoje zošity, ktoré príkladne svedčia o ich usilovnosti, potom recitujú básničky a pekne po slovensky odpovedajú na otázky. Len škoda, že ich nemohli počuť ostatní žiaci, ktorí sa neučia tento predmet, lebo by išli určite nielen závideli, ale hľadám by aj ľutovali, že niečo vo svojom živote zmeškali.

Pred tohorečnými zápismi na tento jazyk náš aktív čaká tuná hodne práce. Alebo snáď rodičia sami pochopia a naši aktivisti im v tom len pomôžu, že zvýšenie počtu žiakov na slovenčine je v záujme nielen detí, ale celého krajského hnutia.

Cheem tuná pripomienú, že rodičia môžu zapísť svoje dieťa aj na začiatku školského roka.

So želaním samých jednotiek a veselých prazdnín sa lúčim so žiakmi a učiteľom prajem príjemnu dovolenkou.

Text a foto: DOMINIK SURMA

Na snímke: riaditeľ školy v Repiskách Stanislaw Baran a učiteľka Anna Slabyová so svojimi zverencami.

ROZHOVORY ŽIVOTA

s FRANTIŠKOM KURNÁTOM, predsedom OV KSČaS na Spiši

Už skoro desať rokov plní kraján František Kurnát z Novej Belej funkciu predsedu Obvodného výboru KSČaS na Spiši a zároveň je podpredsedom ÚV a organizačným inštruktorm tohto obvodu. Preto nečudo, že dokladne pozná nielen jeho problémy, starosti, aktivistov a možno aj väčšinu členov MS, ale pozná ho aj krajania vo všetkých miestnych skupinách obvodu. Požiadal som ho, aby mi porozprával o svojej práci a činnosti obvodného výboru.

— Obvodný výbor je veľmi dôležitým článkom v štruktúre našej krajanskej organizácie a svoju činnosťou plní do určitej miery úlohu spojky medzi MS a ústredným výborom. Jeho úlohou je koordinovať činnosť miestnych skupín, pomáhať, usmerňovať a riadiť miestnym skupinám v pôsobnosti, prosté udržiavať s nimi stále styky.

— V praxi to výzera tak, že sa osobne stretávam so zástupcami jednotlivých MS. Kedže naši členovia sú predovšetkým rolníci a vo všedný deň nemajú vždy čas, stykám sa z nimi najčastejšie vo sviatky a aspoň raz v mesiaci som v každej MS.

— Naozaj? Lebo my máme správy, že v niektorých MS ste dávno neboli.

— Ale, samozrejme, stáva sa, že muším niekoľkokrát za sebou navštíviť tie

isté obce a preto nestihнем zajíť do ostatných MS. Neznamená to však, že nechodom do všetkých miestnych skupín.

— Znamená to teda, že pracujete iba sám. A čo ostatní členovia obvodného výboru?

— V obvodnom výbere sú zastúpené skoro všetky MS. Schôdze OV sa konajú spravidla dvakrát za rok, na ktorých sa diskutuje o najzávažnejších otázkach obvodu, riešia sa najdôležitejšie problémy a zároveň sa vytvájú smernice a úlohy pre činnosť OV. Všetky návrhy z týchto schôdzí potom zavádzajú do praxe vedenie OV, najčastejšie ja a tajomník kr. Ján Lukáš, ktorý je vždy ochotný pomáhať a svedomito si plní svoje povinnosti.

— Ako v súčasnej situácii mieni obvodný výbor povzbudziť výbory a cele miestne skupiny k väčšej aktivite a širšej činnosti?

— Nazdávam sa, že v každej MS treba zorganizovať schôdze, zatiaľ však iba s ich výbormi. Týchto schôdzí by sa mali zúčastniť zástupcovia ústredného výboru, lebo nás z obvodného výboru všetci dobre poznajú. Ľudia musia mať istotu, že sa o nich a ich práci niekto zaujíma.

— Ktorý z úsekov pôsobnosti našej organizácie považujete za najdôležitejší?

— Podľa mňa, najdôležitejšou otázkou pre našu Spoločnosť je rozvoj slovenského školstva. Táto otázka bola a je aj dnes zvlášť aktuálna. V mládeži je budúcnosť našej organizácie. Treba využiť všetky možnosti a prostriedky, aby sa deti v každej škole na Spiši učili svoj materinský jazyk.

— Ako by podľa vás mala vyzerat činnosť miestnej skupiny a ktorá z MS sa najviac priblížila k vašim predstavám o ich práci?

— Dobrá pôsobnosť bude iba v tej miestnej skupine, v ktorej je najväčší záujem o jej činnosť a kde sa do práce zápaja čo najväčší počet krajánov. V dobre pôsobiacej miestnej skupine by sa mala v základnej škole vyučovať slovenčina, mal by pracovať folklórny súbor, divadelný krúžok a pod., z čoho by, samozrejme, vyplývalo, že aj organizačná práca by musela byť na vyššej úrovni. K týmto predstavám sa najviac priblížila MS v Nedeci, kde

súčasne máme najlepší folklórny súbor a divadelný krúžok. V oblasti školstva najlepšie pracuje zasa MS v Novej Belej, kde v základnej škole je vyučovacím jazykom slovenčina. Dobре pracuje aj mestská skupina v Krempechoch, kde naposledy vznikol mládežnický folklórny súbor. Želal by som si, aby všetky MS pracovali aspoň tak, ako spomenuté.

— Myslím si, že všetci naši krajania si želajú podobne. Ďakujem za rozhovor.

s FRANTIŠKOM SURMOM, kultúrnym inštruktorm OV KSČaS na Spiši

Koncom minulého roka Ústredný výbor Spoločnosti zamestnal na polovičnom pracovnom úvádzku pri Obvodnom výbere KSČaS na Spiši nového kultúrneho inštruktora, krajanana Františka Surmu z Krempech. Práve sa naskytla príležitosť porozprávať sa o jeho práci.

— Krajan Surma, v čom spočíva práca kultúrneho inštruktora?

— Podľa mňa, kultúrny inštruktor je človek, ktorého úlohou je pripraviť dobrý súbor a v našich podmienkach folklórny. To teda znamená, že musíme pripraviť program, zozbierať piesne, tance, zostaviť tanecné skladby, zosúladit spev s hudbou a tancom a celý čas cvičiť, skúšať, opakovať, prosté byť celý čas s mládežou.

— Práca s mládežou nie je ľahká, zvlášť vtedy, keď s ňou pracuje mladý inštruktor, ako som ja. Naštastie zatiaľ pracujem z krempašskou mládežou v školskom veku a tá je viac disciplinovaná ako staršia. Predovšetkým

je veľmi ochotná a usilovná. Asi preto som nemal problém s dochádzkou na nácvičovanie. Ale aj tak treba mať hodne trpezlivosti, aby sa získalo dôveru a nejakú autoritu medzi ňou. Zatiaľ sa mi s nimi pracovalo veľmi dobre. Podstatnú časť práce máme už za sebou, tzn. môžeme vystupovať. Samozrejme, je ešte stále čo robiť, upravovať, popriprávať a rozširovať a meniť program, ale súbor sa musí ostrieľať na scéne pred publikom. K tomu potrebujeme len kroje a skompletizovať muzikantov.

— Čo a kto ti najviac pomohol v tejto práci, alebo si mal aj nejaké ľažnosti?

— Najviac mi predovšetkým pomohol choreografický kurz na Slovensku, organizovaný Maticou slovenskou, ktorý som absolvoval dvakrát, naposledy v minulom roku. Veľa som sa naučil, poznal prácu choreografa, nové tance, piesne a niektoré som si dokonca aj dovezol a využil v našom súbore. Nachcem tým povedať, že viem už toho dosť, stále je čomu sa učiť a čo spoznávať. Preto by som sa chcel opäť zúčastniť choreografického kurzu na Slovensku. Veľa mi pomohol tak tiež, alebo lepšie povedané, za mňa urobil celú organizačnú prácu predsedu našej miestnej skupiny František Kovalčík. O moju prácu sa zaujímal aj obvodný predsed František Kurnát. Toho času sa mi dobre spolupracovalo aj s vedúcou kultúrneho domu v Krempechoch, ktorá nám umožňuje nácvičovať na scéne. Hovoriť o ľažnostiach a problémoch je hľadom trošku prískoro.

— Aké ciele si staviaš vo svojej práci?

— Mojm základným cieľom je vstUPIť našej mládeži obdiv a úctu k slovenským tradíciam našich dedov a otcov, vstUPovať jej nové duševné hodnoty, rozvíjať a rozširovať folklór a ľudovú kultúru na našich obciach na Spiši. Čo sa naučia ako deti, to nezabudnú ani ako dospelí. A krajanská budúcnosť je v rukách mladých.

— Ďakujem za rozhovor.

Zatiaľ kr. František Surma pracoval iba s mládežnickým súborem MS v Krempechoch. Jeho úlohy sú však širšie a týkajú sa všetkých miestnych skupín na Spiši. Iniciatíva musí však vystúpiť od výborov MS, ktoré by svoje

požiadavky týkajúce sa rozvoja kultúrneho života mali hlašiť na obvodnom výbere alebo priamo na ústrednom výbere našej organizácie. Bolo by žiaduce, aby výbory miestnych skupín a OV prišli novému inštruktorovi s pomocou, najmä organizačnou, a zároveň pripravili vhodné podmienky pre jeho prácu.

Zhováral sa: DOMINIK SURMA
Snímky: A.Ch. a D.S.

PRÍCHOD JARI

Už po štvrtýkrát naša Základná osemročná škola so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke oslávila prvý jarný deň. Slávnosť pripravili žiaci siedmej a ôsmej triedy. V jej programe sa ako prvá konala porada valachov na saláši. Vystupovali: Peter Cieluch, Eugen Jablonský, Tadeáš Pilch a Jozef Kryšiak. Nasledovali recitácie Letorostov od P.O. Hviezdoslava, v ktorých vystupovali ako sedmikrásky Bohuslava Modláková, Kristína Kadlová a Alexandra Heteniaková. Zase Janina Zboreková, Mária Jablonská, Alojz Zgama a Margita Šperláková ako iné jarné kvetiny, Bohuslav Sonček ako chlapec hľadajúci jar na poliach a v lese, Tadeáš Novák ako vretienko.

Odzemok tancovali Tadeáš Heteniak a Tadeáš Modlák. Okrem toho v programe sme mali poľské, slovenské a oravské ľudové piesne.

Nasledovalo spoločné posedenie učiteľov a žiakov, na ktorom sme zhodnotili výstupy a spoločne sme si zaspievali.

Slávnosť sme ukončili utopením moreny, ktorú zapálila riaditeľka našej školy Joanna Janasiiová. Ešte trojnásobné zvolanie hurá! a horiacia morena plávala riekou Oravou k Oravskej priehrade.

JÁN HALAČ

DEJINY SPIŠA V LEGENDE

Legendy a veľké dejiny poznajú každú spišskú dedinku. Je to oblasť skoro neznáma a predsa najplnejšia sa tuná spája horská krajinka s kultúrou, nádhernou architektúrou a umením. Všetky turistické cesty a cestičky spišských dediniek sú dokumentom, ktorý pripomína neobvyklé dejiny tejto zeme. Legendy zo spišskej oblasti sú akoby zrkadlovým odrazom duševného a kultúrneho bohatstva našich predkov.

Jedným z nemnohých, ktorým spišské legendy nie sú cudzie, je Michal Balara. V knihe Spiski Kotlik dukatów predstavuje celé bohatstvo zvykov a obyčajov tunajších goralov. Je to akoby oblôčik, cez ktorý možno nazrieť do ďalekej minulosti a týmto spôsobom sa priblížiť k spišskému ľudu.

Jánoška a jeho osobu všeobecne poznáme. Ale menej vieme o jeho družine, v ktorej bolo deväť až dvanásť zbojníkov. Medzi hôrnymi chlapcami, ktorí prešli úspešne zbojnícku skúšku, bol aj Galajda z Jurgova. Bolo by zaujímavé vedieť, či by dnes niekto obstaral v takejto skúške?

Nemali ľahký život jánošikovi chlapci a preto si dodávali odvahu spievajúc o.i.:

Chlopec my, chlopec my, chlopec jednej myšli,
zabiť si nie domy, chočby diabli
przyšli.

Niekedy dievčata sa sa pokúšali zahábiť zbojníkov a spievali:
Janicku, Janicku,
co ci po konicku,
kupze se somara,
bedzie z tobóm para, hu-ha!

Noi byloby to syéko nic, ale roz sie
grof barz rozgniewol na Janosika i Ce
sorzu przysłol mu na pomoc štyri regi
menty bandurów. A wtedy śmiały Ga
lajda na smreku sie huziol i śpiewał:
Polana, polana, cyjegoześ pana
polane skosili, pana obiesili.

Wtedy dalo sie mu pozýť, ze tu bez
polane wali caly regiment bandurów:
Polana, polana, na polanie mlacka,
ueciekojcie chlopecy, bo bedzie lapacka."

Nie je možné popísat obsah všetkých ľudových povestí, ktoré obsahuje kniha od M. Balaru. Odporečame ju okrem iného preto, že dnes už pomaly zanikajú zvyky a obyčaje. Mládež zaujíma už celkom iné veci. Iba starší ľudia radi spomínajú dávne časy. Preto zbierajme ľudové povesti, a keď ich nájdeme, dajme ich do patričnej „nádoby“, aby sme zachovali pre ľudovú kultúru neoceniteľný poklad, akým boli volákedy pre zbojníkov dukaty v kotliku.

ANDREJ VOJTAŠ

MICHAŁ BALARA: Spiski Kotlik Dukatów Liter. wydav., Kraków 1980

PSALI O NÁS

Československý svět

Jakým životem žijí krajané v Polské lidové republice ličí Život, měsíčník Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku, z něhož občas vybíráme statí pro naši rubriku Z krajanského tisku. Dnes bych se ráda zastavila u několika zajímavých rubrik tohoto časopisu. Jsou to vlastně učební koutky pro krajany české a slovenské národnosti. Slovník Života přináší jednotlivá slova v polštině, češtine i slovenštině, i vysvětlivky, čím se liší pravopis těchto tří jazyků. Rubrika ukazuje zase básně známých českých i slovenských autorů soudobých i klasiků. A v jednom čísle časopisu Život jsme si přečetli i jména žáků, kteří se v roce 1981–82 přihlásili na vyučování slovenštiny. Bohatý národnostní i jazykovědný život přejeme stránkám bratrského měsíčníku Život.

HANA VONDRAČKOVÁ

Z uznesenia 5. plenárneho zasadnutia ÚV KSČaS

AKO BUDEM VOLIŤ ORGÁNY A DELEGÁTOV MIESTNÝCH SKUPÍN A OBVODNÝCH VÝBOROV

Na 4. zasadnutí Ústredného výboru KSČaS, ktoré sa konalo 15. novembra 1981 v Krempechoch za účasti zástupcov OV a MS Spoločnosti, schválii rozhodnutie uskutočniť volebnú kampaň v miestnych skupinách na prelome rokov 1981/1982. Zároveň schválili volebný poriadok výborov, revíznych komisií a delegátov OV a MS na valné zhromaždenia a zjazdy. Na základe čl. 15, odst. 1, body 2 a 3 dekrétu o vojnovom stave zo dňa 12. decembra 1981, prezident mesta Krakova rozhodnutím zo dňa 16. decembra 1981 zastavil činnosť KSČaS až do odvolania tohto rozhodnutia dňa 13. februára 1982. Z tohto dôvodu sa voľby nemohli uskutočniť.

Preto na 5. zasadnutí ÚV KSČaS, ktoré sa konalo 25. apríla 1982 v Krakove, schválili uznesenie:

1. preložiť volebnú kampaň na nový termín, na jesennozimné obdobie rokov 1982/1983,

2. predĺžiť volebné obdobie orgánov miestnych skupín a obvodov, ktoré uplynulo v roku 1981, do nových voleb.

3. v súvislosti s horeuvedeným aktualizovať niektoré odstavce volebného

poriadku v obvodech a miestnych skupinách, schváleného na 4. zasadnutí ÚV KSČaS. Prijat volebný poriadok v novom znení.

ÚV sa obracia na všetkých členov Spoločnosti, obvodné a miestne výbory, aby si zachovali tento volebný poriadok pre volebnú kampaň a uskutočnili voľby podľa tohto volebného poriadku.

Uverejňujeme volebný poriadok valných zhromaždení v obvodech a miestnych skupinách, schválený na 5. zasadnutí ÚV. Zároveň pripomíname, že stanovy Spoločnosti sme vytlačili v januárovom čísle Života 1981. II. kapitola stanov našej organizácie hovorí o cieľoch a prostriedkoch pôsobnosti KSČaS; kapitola III. o právach a povinnostiach členov Spoločnosti, zasa V. a VI. kapitola hovorí o orgánoch obvodov a miestnych skupín, ako aj o povinnostach valných zhromaždení OV a MS. VI. kapitola odst. 46 a 47 hovorí o fonde Spoločnosti, členských prispievkoch a majetku miestnych skupín.

VOLEBNY PORIADOK

I. ÚVOD

1. Nesmierne dôležitou udalosťou v živote Spoločnosti sú valné zhromaždenia, ktoré sú najvyšším orgánom miest-

ných skupín a obvodných výborov. Takisto veľký význam majú tieto schôdze v spoločenskom, osvetovom a kultúrnom živote českej a slovenskej národnostnej menšiny. Plnia rozhodujúcu úlohu v

Těší nás, že naši přátelé z Československého sveta mají o nás tak dobré mínění a nezapomínají na nás. V téže čísle Československý svět přetišel z našeho časopisu článek Jana Šperno-gy Sviatok oravského folklóru.

REDAKCE

DZIENNIKU BAŁTYCKOM č. 51 z 12., 13. a 14. marca 1982 sme na tretej strane v rubrike Kultúrne drobníky prečítali noticku Nestor zväzu Podhalancov, v ktorej sa o. i. píše o výročnom folklornom podujatí, akým bola Spišská zima 82. Posledná veta noticky znie: Tento rok vyznamenali regionalne súbory o.i. z Nedece, Kacviná, Vyšných Lapšov a Fridmana.

Ako už mnohokrát, aj teraz je tu chyba. Vyznamenané folklorne súbory z Nedece a Kacviná sú súbormi Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku.

Pozor čitateľia!

Dostali sme viac listov od čitateľov, ktorí sa nás pytajú, ako vyzera otázka vrátenia predplatného za tie čísla Života, ktoré nevyšli koncom minulého a na začiatku tohto roka. V súvislosti s tým oznamujeme, že sa v tejto veci treba obrátiť na tie poštové úrady, ktoré od vás prijali predplatné.

Zároveň oznamujeme čitateľom, že do 10. júna si mohli Život objednať na druhý polrok, zasa na 4. štvrtok si ho môžu predplácať do 10. septembra t.r., pričom štvrtoročné predplatné stojí 30 zl, polročné 60 zl a ročné 120 zl.

nov a v obvodech aspoň 50 percent delegátov zvolených v MS.

V druhom termíne sa valné zhromaždenia konajú bez ohľadu na počet členov alebo delegátov a ich uznesenia sú platné. Odporeča sa, aby pri menšom počte ako 1/3 prítomných členov alebo delegátov bol stanovený nový termín zvolania valného zhromaždenia, avšak rozhodujú o tom miestne skupiny a obvody.

9. Právo rozhodujúceho hlasu v MS majú všetci jej členovia a na valnom zhromaždení obvodu právomocne zvolení delegáti v MS.

10. Rokovania valného zhromaždenia viedie predseda zvolený jeho účastníkmi. Valné zhromaždenie schvaluje denný poriadok.

11. Z rokovania valného zhromaždenia sa robí zápisnica. Správy ustúpujúcich výborov a revíznych komisií, zápisnice z rokovania, uznesenia a schválené programy sa má posielat na obvod, ústredný výbor a hlavnú revíznu komisiu, ako aj do redakcie Života — kvôli ich uverejneniu — v čase nepresahujúcom 15 dní od valného zhromaždenia.

12. Tento volebný poriadok sa zhoduje so stanovami KSČaS.

II. PRÍPRAVNÉ PRÁCE PRED VALNÝM ZHROMAŽDENÍM

1. V období predchádzajúcim valnému zhromaždeniu ustupujúce výbory a revízne komisie pripravujú správy obsahujúce podrobnejšiu analýzu realizácie návrhov z predchádzajúceho valného zhromaždenia a doterajšej činnosti, ako aj návrhy smerov ďalšieho rozvoja miestnych skupín a obvodov. Správy mali by byť pripravené kolektívne za účasti aktív.

CENY – AKTUÁLNA TÉMA

Nastali také časy, že v medziúdskych dialógoch v meste a na vidieku sa príliš veľa miesta venuje informáciám a komentárom o tovaroch a cennach. Nie je to prekvapujúce! Tovary stále chybajú a ceny, akoby to „vedeli“ — často nepočítajú s našimi finančnými možnosťami. Zasa naše myšlienky sa stále viac sústredzujú nad základnou dôlémou, odkiaľ čerpať prostriedky, aby sme vyhoveli požiadavkám trhu? Na vidieku, kde súkromne hospodáriaci rolník je sám sebe pánom a sluhom, sa tátu dôležita vzmáha, keďže sa týka aj rentability výroby, ktorú ceny môžu zvyšovať, ale aj brzdiť. Bolo by to v našej potravnárskej situácii tragickej a nemusíme bližšie vysvetlovať prečo?

Reforma výkupných cien poľnohospodárskych výrobkov, prostriedkov a služieb platí od 1. februára t.r. a zákon o cennach^{*)} bol schválený dvadsaťšesť dní neskôr a je na vidieku ďalej známy. Tento zákon predvíva tri druhy cien: ÚRADNÉ, REGULOVANÉ A ZMLUVNÉ. Úradné ceny sa ustanovujú na potraviny a služby, ktoré majú rozhodujúci vplyv na životné náklady a ochranu zdravia obyvateľstva. Týkajú sa taktiež výrobných prostriedkov a služieb, ktoré majú základný význam pre výrobné náklady a základné poľnohospodárske produkty, vykupované socialistickým sektorm národného hospodárstva. Treba ešte poznamenať, že zoznam tovarov a služieb, na ktoré sa ustanovuje úradné ceny, schvaľuje Sejm a tieto ceny sú diferencované podľa kvality, tried a druhov tovarov.

Zoznam tovarov a služieb s regulovanými cenami schvaľuje Rada ministrov. Určujú ich predávajúci alebo ich zväzky podľa zásad ustálených pat-

Mimoriadnu pozornosť treba venovať stavu výuky materinského jazyka, práci s členmi, kultúrnej činnosti, otázkou členských príspevkov a organizovania podujatí, ktoré prinášajú miestnym skupinám a obvodom vlastné príjmy.

Zároveň treba zhodnotiť realizáciu dohôd Spoločnosti s VV PZRS v Novom Sáči zo dňa 26.II.m.r., doplnenie rozhodnutím zo dňa 14.IV.1981. (Majú ich všetky výbory a boli uverejnené v Živote č. 4/1981 na 2. a 3. str.). Nevyhnutné je aj kritické hodnotenie spolupráce s obvodnými výbormi a ústredným výborom.

Valné zhromaždenie malo by načrtiť návrhy ďalšej spolupráce s Maticou slovenskou a Československým ústavom zahraničným a v rámci pohraničných stykov — spolupráce s kultúrnymi a športovými organizáciami na Slovensku, ako aj s Kultúrnym a informačným strediskom vo Varšave.

2. Odporúča sa vymenovať v správe zaslúžilých členov a činitelov miestnych skupín a obvodov. Výbory miestnych skupín malí by prejavíti iniciatívu, aby predsedníctvo UV udeliilo najzaslužilejším členom pre Spoločnosť medaily Za zásluhy pre KSČaS i čestné uznanie a aby boli odovzdané na valných zhromaždeniach.

3. Tajomník UV dodá výborom miestnych skupín a obvodov (pre ich správy) informácie o finančných prostriedkoch využitých v období medzi valnými zhromaždeniami, ako aj načádzajúcich sa aktuálne na ústrednom výbere na ich štatutárnu pôsobnosť. Spolu s predsedmi obvodov poskytne pomoc tým výborom miestnych skupín, ktoré môžu mať organizačné a iné ľahkosti s prípravou valných zhromaždení.

4. Správy obvodných výborov a obvodných revíznych komisií by malí byť odoslané delegátom spolu s pozvánkou na valné zhromaždenie.

ričnými orgánmi štátnej správy pre tovary a služby, na ktoré nie sú úradné ceny. Regulované ceny zahrňujú teda tovary a služby, ktorých výroba budú poskytované sú dotované štátom, ako aj tovary dodávané na základe rozdeľovníka, tovary, ktoré patria k štandardnému spotrebnému prostriedkom a aj niektoré služby, ktoré poskytujú verejnoprospešné podniky. Tieto ceny platia taktiež pre výrobné prostriedky z dovozu, ak sa ich dovoz uskutočňuje v rámci devízových prostriedkov priznávaných na tento cieľ centrálnymi orgánmi, ako aj objekty mnohorodinného bytového stavebnictva a iné nevýrobné objekty, financované zo štátneho rozpočtu.

POVINNOSŤ ZAVÁDZAŤ ÚRADNÉ A REGULOVANÉ CENY SA NETÝKA PREDAJA TOVAROV A SLUŽIEB VÝKONÁVANÝCH ROLNÍKMI, RYBÁRMI, REMESELNÍKMI A INÝMI ZÁSTUPCAMI SÚKROMNÉHO SEKTORA. Avšak v spoločensky zdôvodnených prípadoch môže byť ustálená povinnosť — na istý čas — zaviesť úradné alebo regulované ceny na niektoré tovary a služby, predávané týmito výrobcomi.

Zmluvné ceny sa ustanovujú na ostatné tovary a služby. Vyplati sa ešte vedieť, že zákon ukladá povinnosť, aby na mieste maloobchodného predaja tovarov a poskytovania služieb bola vidielna informácia o výške a druhu cien.

Podľa rozhodnutia Hospodárskeho výboru Rady ministrov sa od 1. februára výkupné ceny poľnohospodárskych produktov zvýšili priemerne o 25 percent, pričom udržali čiastočnú dotáciu (52 mld zł) na niektoré výrobné prostriedky a služby poľnohospodárstvu. Zároveň však vzhľadom na zmeny zá-

sobovacích cien v priemysle — stúpli ceny poľnohospodárskych strojov a náradia o 130 percent. Vysoko stúpli aj ceny služieb (okolo 300 percent), hnojiv a krmív.

Pre rolníkov bol to podobný šok, ako pre mestských spotrebiteľov reforma maloobchodných cien potravín a oveča vyššie ceny priemyselných spotrebnych článov. Myšlim, že rolníkov nepresvedčili uistenia, že vnútorné cenové relácie ustáli tak, aby prispeli k povzbudzeniu produkcie, najmä obilia, mäsa a niektorých priemyselných rastlín. Budú teda pozorne sledovať, či cenové relácie sú skutočne správne a či poľnohospodárska produkcia je rentabilná v nových hospodárskych podmienkach. Podobne budú robiť aj určité štátne orgány, lebo od správnych cenových relácií závisí veľa: na vidieku je to vec rozhodujúca o rozvoji poľnohospodárskej produkcie.

Tažko je v polovici apríla (keď píšem tieto slová) podrobne analizovať tak zložitý problém. Ekonomovia vypočítali, že ceny hnojiv a poľnohospodárskych strojov sú teraz dokonca výhodnejšie, ako v roku 1978, samozrejme, ak zohľadime výkupné ceny obilia v rokoch 1978 a 1982. Ale signalizujú aj to, že služby a stavebné materiály sú teraz drahšie ako v porovnávacom období. Z toho možno vydôvodniť, že v ľahšej situácii budú gázodovstvá, ktoré nemajú vlastnú ľahkú silu buď musia do gázodovstva investovať. Ostatné závery dopíše sam život. V každom prípade nevyhnutné korektúry treba robiť rýchlo. Lebo hoči sa to týka poľnohospodárstva, je predsa v záujme všetkých spotrebiteľov.

MARIAN KAŠKIEWICZ

*) Zbierka zákonov č. 7, pol. 52.

Strom v kvetináči

Japonci vynášli originálny spôsob pestovania stromov 50-krát menších ako normálne, rastúce v prírode. Toto umenie má už stovky rokov; napr. v Japonsku sú 400-ročné borovice, ktoré majú 70 cm a rastú v kvetináčoch. Miniaturizáciu najčastejšie podrobujú práve čierne borovice, smreky, tisy, jalovec, buky, brezy, kleny a pod. Takéto mini-stromčeky — zvané bonsai — umiestňujú predovšetkým na terasách a na dôvažok im dávajú aj zaujímavý tvár: formu kaskády buď stromu ohnutého vetrom, alebo dokonca mini-hája.

do poriadku všetky finančné otázky a dokumentáciu spojenú s činnosťou MS a obvodov.

III. VŠEOBECNÉ ZÁSADY VALNÝCH ZHROMAŽDENÍ

1. Valné zhromaždenia rozhodujú, či rokovania sú právomocné.

2. Valné zhromaždenia udelujú (alebo odmietajú) absolutórium ustúpujúcomu výboru za uplynulé volebné obdobie po vypočutí a prerokovaní správ výboru a revíznych komisií.

3. a) Valné zhromaždenie miestnych skupín volí výbor, revíznu komisiu a dopisovateľov Života na dvojročné obdobie, ako aj delegátov na valné zhromaždenie obvodu v pomere jeden delegát na 30 členov a delegátov na 7. zjazd v pomere jeden delegát na 50 členov (napr. keď MS má celkovo 31 členov — volí už 2 delegátov atď). Podobná zásada platí pri voľbe delegátov na zjazd.

3. b) Výbor MS pozostáva z 5—9 členov, závisle od uznesenia valného zhromaždenia, v tom predsedu, podpredsedov, tajomníka a pokladníka.

3. c) Revízna komisia MS pozostáva z 3 členov, v tom predsedu, a tajomníka.

4. a) Valné zhromaždenie v obvodech volí výbor a revíznu komisiu na trojročné volebné obdobie, delegátov na 7. zjazd KSČaS v pomere jeden delegát na jednu miestnu skupinu, ako aj dopisovateľov Života.

4. b) Obvodný výbor, závisle od uznesenia valného zhromaždenia, pozostáva zo 7—11 osôb, v tom predsedu, 2 podpredsedov, tajomníka a pokladníka.

4. c) Obvodná revízna komisia pozostáva z 3 členov a dvoch kandidátov, v tom predsedu a tajomníka.

5. Kandidátov do výborov MS a obvodov prihlasujú členovia zo sály. Členovia a delegáti valných zhromaždení majú právo nesúhlasiť s kandidátmi buď mať námetky voči nim.

Zvolení sú kandidáti, ktorí obdržali v poradí najväčší počet hlasov.

6. Valné zhromaždenie môže zvoliť komisiu, ktoré uzná za nevyhnutné pre pôsobnosť MS a obvodov.

7. Valné zhromaždenie má právo udeliť titul čestného predsedu miestnej skupiny alebo čestného predsedu obvodu za významné zásluhy pre Spoločnosť.

8. Valné zhromaždenia v miestnych skupinách a obvodech majú dbať o to, aby volení funkcionári, delegáti a dopisovatelia Života sa vyznačovali najvyššími morálnymi hodnotami, aby prejavovali ozajstnú angažovanosť v práci Spoločnosti a v spoločenskom, osvetovom a kultúrnom živote českej a slovenskej národnostnej menšiny, aby sa tešili všeobecnej dôvere a autorite vo svojom prostredí. Mali by to byť krajania citliví na ľudské záležitosti, schopní kriticky hodnotiť vlastnú prácu a kolektívnu pôsobnosť. Odporúča sa rozšíriť podiel žien a mladých ľudí v orgánoch Spoločnosti.

KRAJANIA, ZACHOVAJTE SI TENTO PORIADOK NA VOLEBNÉ SCHÓDZE!

Povedz mi, ako spíš...

Všimli ste si niekedy, ako sa ráno prebúdzate? Uvedomili ste si presnú polohu svojho tela vo chvíli, keď ste otvorili oči? Nie je to také celkom bezvýznamné, ako by sa na prvý pohľad zdalo. Poloha, ktorú zaujímate pri usínaní a v priebehu spánku, je totiž inštinktívna a spontánna. Je výrazom našich podvedomých impulzov, a preto nám môže prezradiť veľa zaujímavého o našej povahе, o tom, aké chceme byť alebo sa chceme stať. Nasledujúce obrázky sa snažia vysvetliť zmysel niektorých polôh tela pri spánku.

1. S prstom (alebo rožkom plachty, vreckovky, okrajom periny) v ústach:

Túžite po tom, aby vás stále niekto ochraňoval, rada sa v myšlienkach vraciate do detských rokov, aj keď neboli osobitne štastné. Zavše sa u vás v priebehu dňa objavuje veľká chuť do jedenia až pažravosť či náhly smäd, ktorý musíte hned uhasiť.

2. Na chrbe, s ramenami pozdĺž tela:

Rozhodujete sa spravidla pokojne a svoje rozhodnutie nelutujete. Aktívne prežívate každý deň. Stačí vám aj krátke spánky, aby ste si odpočinuli. Prejavujete sa u vás zmysel pre spravidlosť, nemáte rada povrchných ľudí. Dávate prednosť absolútnej úprimnosti a objektivite, aj keď viete, že to môže mať pre vás neprijemné následky.

3. Na chrbe, so skŕzenými rukami na prsiach:

Prejavujete sa u vás malá citová nezávislosť, chcete mať ku všetkemu súhlas iných ľudí, málo si sama veríte. Často nadvážujete priateľstvá a zverujete sa iným. Často sa bojíte, že vás budú pozorovať, pripadne kritizovať. Ste presná a usilovná.

4. Na boku so skŕzenými nohami:

Spánok v polohe plodu v matkinom tele vás vracia do prenatálneho pokoja a istoty a prináša vám osvieženie, ktoré nemožno ničím nahradit. Vaša energia v pribehu dňa je vynikajúca, ale má veľké výkyvy. Máte rada činnosť, ktorá si vyžaduje okamžité vypätie sil.

Pravda pôsobí ako trpké víno: má neprijemnou chuť, ale dobrý vliv na trávení. (perské pŕisloví)

Lépe je mít Iva v čele ovcí, než ovci v čele armády Ivú. (D. Defoe)

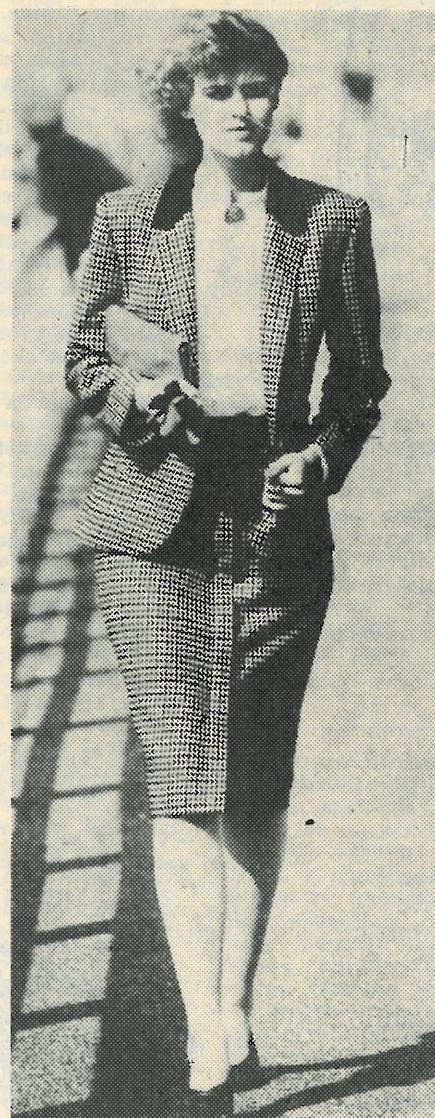
Díru v myšení je těžko upatit skutečnosti. (Lec)

Je snadné posmívať se samému sobe v maličkostech tomu, kdo se obdivuje v základních věcech. (Mauris)

Lahšie byť múdrym pre iných ako pre seba (La Rochefoucauld).

* * *

Keď päťdesaťročného muža nič neboli po prebudení — to znamená, že tento muž je mŕtvy (anglické príslovo).

Ak sa vám podarí kúpiť pepitovú vlnenú látku, odporúčame, aby ste si ušili takýto kostým s úzkou sukňou a malým záhybom vpredu. Kabátik pánskeho strihu má zamatový golier, farebne zladený s pepitovou látkou.

TAKÝ JE ŽIVOT...

Zivot fakira nie je ľahký. V Lagoskej nemocnici v Nigérii lekár odstránil zo žalúdka 22-ročného pacienta — nigérijského fakira — 87 kovových predmetov, od kovových kliešťíkov na nechty po 32 klúčov rôznej veľkosti. Mladý muž sa totiž stáčoval na silné bolesti brucha, naštastie ho včas odvezli do nemocnice.

Okrem týchto predmetov, lekár vybral zo žalúdka neobyvklého pacienta o.i. zahraničné a nigérijské mince, prsteň, naušnicu, hodinky s náramkom, visiacu zámku a štyri retaze.

HUMOR

— A zapamätaj si, synček, čo sa načiš, to ti nikto nemôže vziať!

— Dobre, otecko. Ale to, čo sa ne naučím, to mi tiež nikto nevezme!

* * *

— V posledných štyroch rokoch sme mali v našej rodine štyri zasnúbenia a vždy cez Vianoce!

— Ale veď vaša rodina nie je taká veľká. Kto sa vlastne zasnuboval?

— Vždy moja dcéra.

* * *

— Peter vrazil utiekol s tvojou manželkou. Myšiel som, že je tvoj najlepší priateľ.

— A nie je?

* * *

— Peter vrazil utiekol s tvojou manželkou. Myšiel som, že je tvoj najlepší priateľ.

— A nie je?

Předpis na úspěch

Skupina odborníkov ze západonemeckého Ústavu pro průzkum pracovního trhu sestavila seznam povahových vlastností a jiných činitelů, které rozhodují o úspěchu a kariére v zaměstnání. Jsou to:

- Schopnost učit se celý život.
- Dovednosť spojovat teorii s praxí.
- Dovednosť ekonomicky hospodařit hmotnými prostředky a časem.
- Schopnost shodného soužití a spolupráce s jinými lidmi a porozumění s nimi.
- Dovednosť moudře řešit konflikty a sporu a hájit vlastní zájmy.
- Pochopení existujících svazků mezi technikou, vědou a společenskou situací.
- Vytrvalost, tvrdošíjnosc, soustředění a důslednost.
- Přesnosť, svědomitost a tvůrčí postoj.
- Schopnost vzít na sebe rozhodnutí a odpovědnost a ochota podílet se na společenské činnosti.
- Schopnost abstraktního myšlení.
- Schopnost vytyčit si dalekosáhlé cíle.
- Pociť zadostiučinění a spokojenosť s vykonanou prací.

Tentokrát prinášame aj niečo pre pánov. Všimnite si moderný strih saka.

Sedem manželských hriechov

Ide samozrejme o hriechy, ktoré sú príčinou rozvodov, ako ich vidia anglickí sociológovia. Tak teda...

Prvý — peniaze. Počítacie nemajú v manželstve väčší význam, ale po istom čase začínajú zohrávať stále väčšiu úlohu, až sa stanú problémom, keď — po narodení dieťaťa a nevyhnutnosti starať sa o ne — žena prestáva pracovať. Veľký význam má aj ľahkomyselnosť. Jej alebo Jeho.

Druhý — manželova prepracovanosť a s tým spojená časta nepritomnosť doma.

Tretí — sexuálna a emocionálna nezhoda. Prejavujú sa často spoločne.

Štvrtý — nadmerná tolerancia, ktorá sa spravidla končí klamaním partnera potajomky, čo ohrozenie manželstva alebo viedie k ľahostajnosti.

Piaty — veľký vekový rozdiel medzi manželmi.

Siesty — žiarlivosť, najmä „profilaktická“ „pre každý prípad“, bezdôvodnosť.

Konečne sedmy — alkoholizmus, ktorý sa skôr alebo neskôr končí pre rodinu katastrofou.

Samozrejme sú to iba „hlavné hriechy“ Angličaniek a Angličanov. Týka sa to len ich?

Tieto slušivé šaty so širokým živôtikom, širokými všivanými rukávmi a skladanou sukňou môžete využiť po celý rok. Živôtik má kryté zapinanie — opasok je kožený.

Páči sa vám tento kostýmek z drobno kockovanej látky? Kabátik je rovný, so stojatým golierikom a sukňa má jeden záhyb vpredu a kožený opasok farebne zladený s celkom.

mladým mladším najmladším

Chránené rastliny

Rastliny, ktoré sa vyskytujú len vzácne, alebo im hrozi, že ich človek vyhubí, musíme chrániť. To znamená, že ich nesmiem trhať, nesmiem po nich šliapať, nesmiem ich vykopávať a presádať do svojej záhradky.

Keby sme ich takto neochraňovali, skôr či neskôr by prestali jestvovať, prestali by spestrovať a skrášľovať našu prírodu. Školáci, ktorí prídu o niekoľko rokov po vás, by ich poznali len suché, vylisované v herbárii alebo na obrázku. Nikdy by ich nevideli rozkvitáť, už nikdy by k nim nemohli prívoňať tak, ako to môžete ešte vy. A to by bola veru škoda, nemyslite?

Skúste si zapamätať aspoň niektoré z týchto chránených rastlín, aby ste ich poznali, keď ich na najbližšej prechádzke uvidíte niekde rást.

Asta alpínska, cyklámen európsky, črevičník papučka, drien (plody — drienky — sa môžu zbierať), hlaváčik jarný, horec jarný, jasenec biely, kanák psí zub, kavyl' (všetky druhy okrem kavyl'a vláskovitého), klinček lesklý, klinček peristec, korunka strakatá, kosodrevina, kosatec (všetky druhy, okrem kosatca žltého), kotica plávajúca, králik Zawadského, lalia zlatohlavá, lekno biele, leknovec, štítnatý, limba, lykovec vonavý, orfíšek obyčajný, plamienok alpínsky, plavúň, plesnivec alpínsky, poniklec (všetky druhy), prvosienka holá, prvosienka pomučená, rezavka aloovita, rosička okruholistá, sinokvet mäkký, soldanelka (všetky druhy), stračia nôžka tatranská, stračia nôžka vysoká, ťafran Heuffelov, tis obyčajný, veterica lesná, veterica narcisokvetá, zvonček karpatský, zvonček maličký, zlatohlav európsky.

EVA LISICKÁ

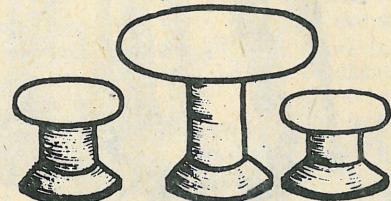
1. júna oslavujeme Medzinárodný deň detí. Prijmite teda, najmilší, blahoželania pri tejto príležitosti. Nech sa vám po celý rok všetko darí, nech sa splnia všetky vaše túžby. A v najblížšom čase — na prázdninách, nech vám vždy svieti slnko.

Milé deti,
v vášmu sviatku
venujeme vám
aj prvú stránku
v našom časopise

Špulkové hračky

Zo špuliek, výkresového papiera, zvyškov vlny a ceruziek môžete si zhotoviť veľa hračiek. Pozrite sa pozorne na obrázky a začnite s výrobou. Príjemnú zábavu, dievčatá a chlapci!

JEAN DE LA FONTAINE

LÍSKA

A

BOCIAN

Líška sa rozhodla raz načať zásoby a kmotra bociana pozvala na večeru. Hostinu mohla však len skromnú urobiť, pre chody mala veru iba polievku, hľa, dôkaz jej chudoby. Polievku kmotrovi dala na tanier — však beda, tomu sa polievka zobákom pojese nedá, kým ona ľahko ju je z plynkej nádoby. Aby sa pomstil za to poníženie, raz on prichystal líške pohostenie. Pozvanie prijala, vraviac: „Ved dávno nás spája priateľstvo. To je prirodzené.“ Keď nadišiel určený čas, otvára dvere u bociana. Kmotor sa pred ňou milo klania, už chutné jedlo vidí host — teda len dobrú chuf, a tej má líška dosť. Zo zlatej pečienky omamná vôňa vanie, na nej si pochutná nad očakávanie, však bocian čudne prestiera: vo fláši mäso je — hlboko, celkom na dne. Keď jedia, bocian ho von ľahko vyberá, no kmotra líštička pyskom tam nedosiahne. Tak hladná z hostiny vracia sa pomaly, ako by ju boli kohúty sfliaskali. Nesie stiahnutý chvost, uši jej dolu visia Pamäťajte si, šibali, aj vám to zavše pritrafi sa.

Preložil JÚLIUS LENKO

Chi-chi

— Marek, ved' ty si už druhák, a nútiaš maličkého Jožka, aby ti niesol aktovku!

— Učím ho pomáhať starším, mamička.

*

— Hurá! — pribehol domov zo školy rozradostený Slavko.

— Dnes som nedostal ani jednu päťorku!

— Nebodaj si priniesol jednotku! — čuduje sa mama.

— Kdeže jednotku! — povzdychnie si Slavko. — Dnes ma vôbec nevývolali...!

*

— Jurko, Jurko, ved' ty nosíš domov čoraz viac zlých známkov, — hnevá sa mama.

— Áno. Lebo ma čoraz častejšie vyvolávajú! — zašomre Jurko.

*

— Teta, prosím vás, kočko stoji lístok do kina?

— Štyri koruny.

— To je škoda. Mám iba dve... Ale možno ma pustíte aj tak. Budem sa dívať iba jedným okom!

*

— Povedz nám, Stanko, prečo je slnečné svetlo silné, a mesačné slabé?

— Lebo sinko svieti cez deň a mesiac v noci, prosím!

Cha-cha

BÁBIKA

ČUVAŠKÁ LUDOVÁ ROZPRÁVKA

Kupci raz viedli na jarmok plný voz bábiak. Ako tak šli, na hrboľatej ceste im jedna vypadla. Čo je ostávalo? Vstala a pobrala sa, kam ju oči viedli. Šaty mala bielučké, novučký čepček len tak vyzvával pravým striebrom, čistučké topánky vŕzgali, lička mala červené ako makový kvet.

Strelol ju vrabec.

— Kam si sa vybrala, priateľka? — spýtal sa.

— A ja viem? Chcem sa vydávať, ženicha si hľadám — odpovedala mu bábiaka.

— A čo tak ja, ja by som nebol dobrý ženich? — vrabec na to. — Vydaj sa za mňa!

— Vydať by som sa. Prečo nie? — odpovedala bábiaka.

Ale najprv mi ukáž, ako spievaš, ako tancuješ a čím sa živíš. Vrabec v tej chvíli podskočil a vyčvirkal: „Čimčará! Čimčará!“ Potom sa rozhovoril:

— Kde-to zobnem zrnko, v plevách sa poprehrabujem, a keď sa mi zachce, chrobáčika si chytím. Taktôž si ja žijem.

— Nie, vrabec, nevydám sa za teba. — povedala bábiaka. — Tvoj tanec sa mi nepáči a pieseň nemá ani hlavu ani päťu... A ešte k tomu v zaprášených plevách sa prehrabávat?! Ved' by som si biele šatôčky umazala!

Urazený vrabec odletel. Bábika išla ďalej a stretla havranu.

— Kam si sa vybrala, bábiaka?

— Vydať sa chcem. Ženicha si hľadám — odpovedala mu bábiaka.

— A ja by som sa chcel oženiť, — potešil sa havran. — vydaj sa za mňa!

— Najprv mi ukáž ako spievaš a tancuješ a povedz mi, čím sa živíš. Až potom sa porozprávame o svadbe.

Podskočil havran raz, dva razy a počas zaškrikal: „Krá! Krá! Krá!“ — Vidiš, taktôž ja tancujem a spievam. — pochválil sa. — A žívim sa jednoducho: zobnem to, čo nájdem, v hnoji sa poprehrabujem, všeličo tam je. Je to vari malo?

— Nie, havran, nevydám sa za teba, — odpovedala mu bábiaka. — Tvoj tanec sa mi nepáči, a ešte menej sa mi pozdáva tvor drsný spev. A v hnoji sa prehrabávať? To mi veru nepristane — topánky by som si zababrala!

Havrana na to nepovedal ani slovo, len zamával krídłami a odletel. A bábika išla ďalej. Išla, išla, až stretla myšiaka.

— Ďaleko si sa vybrala, krásavica? — spýtal sa jej

— Vydať sa chcem, nuž som sa vybrala ženicha si hľadať — odpovedala bábiaka.

— A ja by som sa chcel oženiť, nevestu si hľadám. Vydaj sa za mňa!

— Vydám sa za teba, ak vieš pekne spievať, tancovať a ak mi zabezpečíš dobré živobytie.

— Pští, pští, pští — zapišťal myšiak tenučkým hláskom, akoby na najčastejšej huslovej strune zahrával. Hneď nato sa začal zvŕtať ako živé striebro.

— Dobre si ja žijem: obilia mám v sýpke dosť, aj masla v geletkách, aj medu do sýtosti... Jem, pijem, čo mi duša zažiada. Pod sýpkou je čistučko, teplučko. Uvidíš — zapáči sa ti tam.

Prieberčivej bábike sa zapáčil myšiakov tanec, spev aj spôsob života.

— No čože, — vratí — vydám sa za teba.

Pobrali sa do myšiakovho domu a začali chystať svadbu. Myšiak pozval všetkých pribuzných aj známych a onedlho sa začala bohatá veselá hostina. Prišiel aj krt v čiernom kožúšku aj sysel v sivom plášti i myšky s myšatkami — všetci sedia za svadobným stolom, hostia sa a mladomanželia ich ponúkajú:

— Jedzte, hostia naši milí, vezmíte si zo všetkého!

Hostia jedli, popijali, až sa opili. Potom začali tancovať. Na koniec dakto zvolal:

— Nevestu chceme vykrútiť!

Bábika sa zdvihla, poobzerala sa, napravila si šatôčky a začala premočené! Zaplákala bábika, nechala hostí tak a utiekla vŕátko, hostom sa jej tanec veľmi páčil. Povzbudzovali ju:

— Si krásna, nevesta, nádherná tančujes!

Bábika sa rozvesela. Zdvihla hlavu a krútila sa ešte rýchlejšie, len sa tak mihalo. A zrazu — bác! — spadla do pohára s pivom. Vytiahli ju odtať, ale beda? — krásne šatôčky mala celé premočené! Zaplákala bábika, nechala hostí tak a utiekla k rieke, že si šaty vyperi. A tam ju postihlo druhé, ešte väčšie nešťastie: uviazla v blate a nemohla sa ani hnúť. Rozhliadla sa naokolo — a v tom uvidela svojho ohrdeného vrabca.

— Pomôž mi, braček-vrabček, nejak sa odtaťto dostat. zaspomila bábika. — načisto som tu uviazla.

— Nie, bábika, veď som škaredý, ani pekne spievať neviem a bojím sa, že by som ťa ušpinil.

Vrabec zamával krídłami a odletel.

— V tej chvíli letel okolo známy havran.

— Krá, krá! Bábika, prečo stojíš v blate? — zaškrikal.

— Ach, uviazla som a nijako sa odtaťto nemôžem dostat. Vytiahni ma, — prosí bábika.

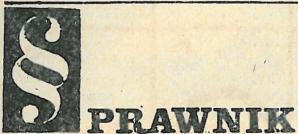
Krá, krá, krá! Vytiahol by som ťa, ale sa bojím, že tá hnojom ušpiním!

Aj havran odletel. A bábika tam zostala sama. samučičká. Trpko zaplákala, lebo blato jej už siahalo po hrud'. Vtom začula akési hlasu. „To sa naši hostia rozchádzajú domov“, pomysela si a zvolala zo všetkých sôl:

— Zachráňte ma, zachráňte!

Hostia pribehli, chytili bábiku za ruky a zo všetkých sôl ju začali vytahovať. Tahali, tahali, ale beda — odtrhli jej pritom obidve ruky. Potom ju chytili za plecia, no bábika sa ani nepohľala: zapadla ešte hlbšie do blata — a to bol zároveň koniec pyšnej, parádnej bábiky.

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA

W sprawach emerytalnych i rentowych ludzie pracy mają stale wiele krytycznych uwag. Najczęściej stają bezradni, kiedy to po podjęciu decyzji i przejęciu na emeryturę lub rentę oczekują na załatwienie sprawy. Istniejące od dawna przepisy zobowiązywały zakład pracy do załatwienia wszystkich spraw związanych z przejęciem pracownika na rentę czy emeryturę. Ale Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przypominał obecnie jeszcze raz wszystkim kierownikom zakładów pracy o tym obowiązku.

Przypomniano więc, że wyłącznie na macierzystym zakładzie spoczywa obowiązek pełnego skompletowania wniosku o emeryturę lub rentę. A w razie długotrwałej choroby pra-

cownika zakład pracy zobowiązany jest najpóźniej w czwartym miesiącu czasowej niezdolności do pracy skompletować i złożyć w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o przyznanie pracownikowi renty inwalidzkiej (chorobowej).

Skompletowanie wniosku winno być dokonane jak najszybciej. Po dokonaniu tej czynności upoważniony imiennie przedstawiciel zakładu pracy składa osobicie taki wniosek w oddziale lub inspektoracie ZUS. Jeżeli wniosek został skompletowany niewłaściwie (zawiera braki dokumentacyjne lub inne), urzędnik ZUS-u wskazuje, co należy dokonać dla skompletowania sprawy. Kompletny wniosek zostaje przez organ rentowy przyjęty, otrzymuje swój numer (warto go zapamiętać), bo może się to w przyszłości przydać emerytowi czy renciście dla kontaktów z ZUS-em) a przedstawiciel

zakładu pracy poinformowany zostaje o przewidywanym terminie wydania decyzji. Przysły emeryt i rencista zainteresowany ze zrozumiałych względów sprawą najbardziej, musi być przez pracownika swoego zakładu pracy informowany bieżaco o stanie sprawy. Omawiane zarządzenie Prezesa ZUS Nr. 6 z 15 stycznia 1982 roku, kładzie wyraźny nacisk na to, że pracownik ubiegający się o emeryturę lub rentę nie może kłopotać się o załatwienie sprawy.

I jeszcze jedna ważna sprawa: zakład pracy nie powinien rozwijać stosunku pracy z pracownikiem dopóki przez organ rentowy nie zostanie wydana decyzja przyznająca to świadczenie. A jeżeli taka sytuacja nastąpiła np. w wyniku wypowiedzenia przez jedną ze stron lub w drodze porozumienia, to wtedy należy — na wniosek pracownika — zawrzeć umowę o pracę na czas

określony. Chodzi o to, aby pracownik miał środki do życia do czasu, gdy zostanie mu przyznana emerytura lub renta. Przed 18 stycznia czyli przed wejściem w życie omawianego zarządzenia mogła mieć miejsce sytuacja, że stosunek pracy z pracownikiem ubiegającym się o emeryturę został rozwiązany przed wydaniem przez organ rentowy decyzji przyznającej świadczenie (mogło to mieć również miejsce po wyczerpaniu przez pracownika 6-miesięcznego okresu zasiłku chorobowego). W tej sytuacji zakład pracy obowiązany jest do wypłacenia pracownikowi zaliczki w wysokości 60 procent ostatnio pobieranego wynagrodzenia. Musi on też otrzymywać karty zaopatrzenia dla siebie i rodziny. Zasady te stosuje się odpowiednio do wniosków o renty rodzinne po zmarłym pracowniku.

M.B.

WETERYNARZ

JAK ROZPOZNAC CHORE ZWIERĘ?

Wczesne rozpoznanie choroby, ustalanie przyczyny zachorowania i szybkie rozpoczęcie leczenia ma duże znaczenie dla dalszego przebiegu choroby, a przy chorobach zaraźliwych często zabezpiecza przed rozprzestrzenianiem się zarazy. Zwierzę jest zdrowe, gdy wszystkie jego narządy pracują normalnie. Ma ono wtedy apetyt, normalnie trawi, nor-

malnie oddaje kał i moczu, oddycha spokojnie, serce bije rytmicznie. W czasie wysiłku zwierzę oddycha szybcie, wzmagając się również praca jego serca. Doświadczony hodowca, który dobrze zna swoje zwierzęta i obserwuje je codziennie, nie powinien mieć trudności w rozpoznawaniu zwierząt chorych. Z chwilą gdy któryś z narządów zacznie pracować nieprawidłowo — zwierzę choruje. Nierawidłowa czynność jednego narządu odbije się ujemnie na pracy innych narządów, a więc i na sprawności całego organizmu. Każdy wie, że chorobę poznajemy po pewnych, właściwych jej objawach.

Twarzyszą im przeważnie bóle. Bywają też i inne objawy, niekoniecznie bolesne, jak na przykład wykciek z nosa przy katarze, kaszel i tym podobne. Są to objawy typowe, dokładnie wskazujące na schorzały narząd. Nie zawsze jednak sprawa jest tak prosta. Choroba przejawia się zwykle różnymi zmianami i w różnych częściach ciała, a wtedy jej rozpoznanie jest trudne. Jak już wspomniałem, każda choroba ma inne objawy. Umiejętność rozpoznawania ich jest szczególnie ważna, jeśli się weźmie pod uwagę, że zwierzę nie może się poskarzyć, gdy mu coś dolega. Objawy choroby mogą być wyraźne, rzucające się w oczy, jak na przykład zauważanie się konia przy morzyskach (kolach) lub też ledwo dostrzegalne i dające się zauważać dopiero po dłuższej obserwacji, na przykład chudnięcie krowy przy gruźlicy. Trudności w rozpoznaniu choroby polega również na tym, że niektóre objawy mogą występować przy różnych chorobach. Dlatego rodzaj choroby można określić dopiero na podstawie wszystkich objawów oraz po rozważeniu okoliczności i przyczyn które je wywołyły.

H. MĄCZKA

ZUZKA

KYSLÁ FAZUĽOVÁ POLIEVKA

Rozpočet pre viac osôb: 160 g fazule, 40 g hladkej mûky, 1/4 litr. kyslého mlieka, voda, sol, bobkový list.

Fazulu uvaríme s bobkovým listom v tej vode, v ktorej bola namočená. Uvarenú fazulu zahustime zátrepkou z kyslého mlieka a mûky, osolíme a spolu povaríme. Do kyslej fazuľovej polievky môžeme pridať aj zemiaky a posekaný kôpor.

TVAROHOVÉ PIROHY SO STRÚHANKOU

Rozpočet pre 4 osoby: 400 g krupicovej mûky, 250 g tvarohu, 30 g práškového cukru, 40 g masti, 40 g strúhank, 90 g práškového cukru, 1 vajce, 1 žltok, voda, sol.

Do preosiatej mûky pridáme vajce, sol, vodu a vypracujeme tuhšie cesto, ktoré na pomučenej doske vyvalkáme asi na hrubú stebľu. Na polovicu rozvalkaného cesta kladieme lyžičkou maličké kôpky tvarohu vymiešaného s eukrom a žltkom a druhou polovicou cesta ich prikryjeme. Cesto okolo tvarohu stlačíme a rozkrájame na obdĺžníčky alebo štvorčeky.

UVARENÉ PIROHY POLEJEME ROZPUSTENÝM MASLOM A POSYPEME ZOMLETÝM MAKOM S EUKROM.

Rozpočet pre 4 osoby: 500 g zemiakov, 150 g krupicovej mûky, 60 g masti, voda, sol.

Hrubú krupicu oprážime na masti do ružova, posolíme, zelejeme horúcou vodou (asi 1/4 litr) a prikrytú udusíme v rúre.

Podávame ju k mäsu, zelenine a omáčkam.

ZEMIAKOVÉ ŠKLBANCE

Rozpočet pre 4 osoby: 500 g zemiakov, 150 g krupicovej mûky, 60 g masti, voda, sol.

Umyté, olúpané zemiaky pokrájame na menšie kúsky a uvaríme v osolenej vode. Časť vody zlejeme, prisypeme mûku, vareškou urobíme niekoľko otvorov až na dno, prikryjeme a na miernom ohni necháme asi 15 minút. Potom dobre vymiešame a lyžicou namočenou v horúcej masti vykrajujeme šklbance, ktoré vyprážame v horúcej masti.

Podávame k omáčkam a zeleninovým privarkom.

PSYCHO-ZÁBAVA

MÉNO VEŠTÍ

VLADISLAV je milej povahy, dobrý a usmievaný. Okrem toho je dobrým organizátorem, vždy plný iniciatívy. Vysoký, driečny, s tmavou pleťou, má úspech užien, ktoré tak veľmi miluje, že je to jeho oblúbená téma na každom stretnutí. Má veľa známych, ale málo priateľov, hoci je veľmi spoločenský.

Muži s týmto menom sú schopní a ochotní, ale nemajú autoritu. Pochádzajú z mnohodetných rolníckych alebo remeselníckych rodín. Majú dobré, milujúce matky a mûdreho, ale prísneho otca. Vrodené všeestranné schopnosti spôsobujú, že sa učia dobre, hoci si s vyučovaním nerobia zbytočné starosti.

Vladislav chodí vždy svojimi chodníkmi, neznáša príkazy a zákazy, obmedzovanie a akékoľvek pravidlá, proti ktorým sa buri. Žení sa dosť neskoro a nikdy nie je verným mužom. V mladých rokoch je veľmi sporívý napriek tomu, že ľahko môže získať peniaze. Pomerne rýchlo nadobúda auto, vlastný byt a pozemok. Býva šťastný, keď sa očení s mûdrú milujúcou ženou, ktorá spoločne s ním prejde životom.

Najčastejšie choroby, ktoré sa vyskytujú u ľudí s týmto menom, sú choroby krvného obehu a srdca. Žije prieberne vyše šesťdesiat rokov. Ľudia s týmto menom sú dobrými pracovníkmi a osvedčujú sa na všetkých pracovných miestach.

TADMÍR

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predstavu našich babičiek. Ostatne, ved' je to iba zábava. Tak teda, keď sa vám snívajú:

KRAVY — podľa starých snárov malo by to znamenať, že budete mať vo svojom živote veľa šťastia. Ale vidieť tučné kravy vraj znamená, že bude bohatá úroda na poli a výnosná žatva. Keby ste ich vo sне videli pri pásení a dojení malo by to znamenať, že budete žiť v blahobute a pohodli. Zato keď snívate o chudých kravách, mala by to byť predpoved' biedy a utrpenia.

MYDLO — vo sне vidieť malo by znamenať, že si usporiadate svoje osobné záležitosti a obchody. Zasa keď sa vám snívá, že kupujete mydlo — podľa starých snárov je to predpoklad šťastnej a dobrej domácnosti. Ale keď vo sне mydlo používate, mala by to byť pre vás výstraha, že nekonáte správne a blúdite po nebezpečných a neistých chodníčkoch. Keď sa vám snívá, že sa umývate, to by malo znamenať radostnú udalosť vo vašom živote — získate bohatstvo.

PLUH — vo sne vidieť alebo ho vlastniť by malo znamenať, že zakrátko sa šťastne zosobášte s milou vám osobou. Keď vo sne pracujete s pluhom na poli, je to vraj neklamný dôkaz toho, že vás očakáva štásie. V prípade, že snívate o polámanom pluhu, mala by to byť pre vás výstraha, že vaše podnikanie a živobytie je narušené.

ŽIVOT

CZASOPISMO SPOŁECZNO KULTURALNE

00-372 Warszawa
ul. Foksal 13
Tel. 26-44-49

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI TAŽKOSŤAMI A ZÁLEŽITOSŤAMI, KTÓRE VÁS ROZČULUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH CASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jabłonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Górska), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Kempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapčík (Mikołów), Ján Kováčik (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Wacław Luścinski (Zelów), Lídia Mšálková (Zubrzyca Górska), Lídíe Mundilová (Kucov), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Kempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gęsinięc), Andrej Vaksmanšky (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenie i korekta jęz. czeskiego — Eva Rudnická; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga; red. tech. Mieczysław Pożarski; red. graf. Krystyna Iwanicka.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES ZG TKCIS; 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartałnicie 30 zł, półrocze 60, rocznie 120 zł. Jednostki gospodarki społecznej, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju zakłady pracy zamawiają prenumeraty w miejscowościach Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do sklepu 8.VI.1982. Numer podpisano do druku 28.VI.1982 r. Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 174. Z-39. Nr indeksu ISSN 0514-0188.

